

YAVUZ BÜLENT BAKİLER'İN ŞİİRLERİNDE HALK BİLİMİ UNSURLARI

Nurullah KAÇMAZ
Yozgat Bozok Üniversitesi
manisa_26@outlook.com

Özet

Bu araştırma Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerindeki halk bilimi unsurlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda Bakiler'in *Yalnızlık*, *Seninle*, *Duvak* adlı eserlerinde yer alan şiirlerini topladığı *Harman* adlı şiir kitabı incelenmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Elde edilen bulguların yorumlanmasında Sedat Veyis Örnek'in *Türk Halk Bilimi* kitabında halk biliminin çalışma konularını sınıflandırdığı yirmi beş madde kullanılmıştır.

Bakiler'in şiirlerinde geçiş dönemleri; halk bilgisi; bayramlar, törenler, kutlamalar; inanışlar; oyun-eğlence, spor; halk oyunları (dansları); halk müziği; giyim-kuşam ve süslenme; halk sanatları; halk mimarisi gibi halk bilimi unsurlarını içeren kullanımlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Sivas'ta doğup büyüyen sanatçı Anadolu köylerindeki Türklerin canlı dilidir. Şiirlerinde sade bir Türkçe kullanan sanatçı yer yer bölgesel ağızlara yer vermesi onu halktan biri yapmıştır. Yavuz Bülent Bakiler'in şiiri, zengin muhtevası olan bir "yaşantı" şiiridir. Onun şiirlerini okurken Anadolu'nun bütün acılarını, zevklerini vb. bütün duygularını hissederiz.

Özellikle ders kitaplarında Bakiler'in şiirlerine daha çok yer verilmesi, şiirlerini mektep sıralarındaki çocuk ve gençlere tanıtmak bütün Edebiyat ve Türkçe öğretmenlerinin vazifesi olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Bülent Bakiler, Halk Bilimi, Şiir

FOLKLORE ELEMENTS IN YAVUZ BÜLENT BAKİLER'S POEMS**Abstract**

This research has been carried out to determine the elements of folklore in the poems of Yavuz Bülent Bakiler. For this purpose, his poem book *Harman* including the poems in his previous works such as *Yalnızlık*, *Seninle*, *Duvak* is studied. Scanning pattern is used in this research. In order to interpret the findings, twenty five elements of Sedat Veyis Örnek's *Turkish folklore book* in which he classified the subjects of folklore are used.

It has been found out that in Bakiler's poems there are some elements like transitional periods; folklore; religious festivals, parades; celebrations; beliefs; games-entertainment, sports; folk dances; folk music; traditional outfits and traditional ornaments including the elements of folklore.

Born in Sivas, Bakiler is the living representative figure of the language in the Anatolian villages. Besides using plain language in his works, the fact that he uses regional dialects makes him a joe public. Bakiler's poem is an "experience" poem because of its rich content while reading his poems, we can feel the whole suffer and pleasure of Anatolian people.

It must be the duty of Turkish Literature and Turkish language teachers to introduce Bakiler's poems to pupils and teenagers giving much more place to his works in school books.

Keywords: Yavuz Bülent Bakiler, Folklore, Poem

GİRİŞ

Halk, bir toplum içinde, ortak gelenek, görenek, davranış ve uygulamalardan oluşan bir kültürel düzende yaşayan insan topluluğudur. Yüzyıllar boyunca halk kavramı farklı anlamlara gelebilecek şekilde kullanılmıştır. (Doğan, 2012: 874).

Halk, sadece bir insan grubu olmaktan öte bir kültür taşıyıcısıdır. Sözü edilen kültüre oyunuyla, müziğiyle, gelenek ve göreneğiyle toplumun tüm kesimlerinde var olan bir kimlik konumundaki ortak yaşantıdır. Bu ortak yaşantı halkbilim çerçevesinde incelenir.

Halkbilimi, bir toplumun kültürel yaşamının tamamını inceleyen bir disiplin olarak tanımlanmaktadır. Halkbilimi, insanların yaşadığı çevreyi daha iyi tanıyarak halkın duygu ve düşüncesinin temel karakteristiğini tanımda yol gösterici bir disiplindir. Bu ürünlerde Anadolu insanının dünya görüşünü, yaşama biçimi ve toplumsal sorunlarını görme imkânı buluruz. (Artun, 2010:13-14)

Boratav'a (1999) göre halkbilim, birçok bilimlerin kavşak yerinde bulunan ya da onlarla birçok konuları ortaklaşa paylaşan bir bilimdir. Ruhbilim, dilbilim, toplumbilim, arkeoloji ve prehistuar genel olarak tarih, özel olarak da din, edebiyat ve sanat tarihleri, topluluk ve insanlık bilimlerin dışında da hekimlik, bitkiler bilimi... Uzaktan yakından halkbilim ile ilişkileri olan bilimlerdir.

Örnek'e (2000) göre ise halkbilim, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan bir bilimdir.

Halkbilimi, önceleri, sözlü edebiyat ve halk gelenek ve göreneklere ile ilgilenirken daha sonra doğal bilimler ve bütün güzel sanatlara karşılık gelen her şeyle ilgilenmeye başlamıştır. Halkbiliminin alanı giderek o kadar genişler ki bütün kavramları, bütün gelenek ve göreneklere, bir kelimeyle tüm halk kültürünü oluşturan olayları kucaklamaya başlamıştır. (Doğan, 2012: 327-328)

Bu araştırma Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerindeki halk bilimi unsurlarını belirlemek üzere yapılmıştır.

Araştırmada kullanılacak olan model, var olan bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçlayan tarama modelidir.

Bu çalışmada veri toplama aracı Yavuz Bülent Bakiler'in "Harman" (Bakiler, 2019: 1-300) adlı şiir kitabı kullanıldığından fiziksel materyaller kullanılmıştır.

Araştırmada verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. "Betimsel analiz"de elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 224).

Elde edilen bulguların yorumlanmasında Örnek'in, Türk Halk Bilimi kitabında halk biliminin çalışma konularını sınıflandırdığı yirmi beş madde kullanılmıştır.

1. GEÇİŞ DÖNEMLERİ

Geçiş dönemleri insan yaşamının en önemli merhaleleridir. Bilindiği gibi insan yaşamının başlıca üç önemli "geçiş dönemi" vardır. Doğum, evlenme, ölüm. Her birinin kendi bünyesi içerisinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrıldığı bu üç aşamanın çevresinde birçok inanç, adet, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedirler (Örnek, 1995:131).

Örneklerine rastlanılan geçiş dönemleri aşağıda gösterilmiştir.

1.1 Doğum

Bu üç önemli “geçiş”ten ilki olan doğum, hemen her zaman mutlu bir olay olarak kabul edilmiştir. Dünyaya gelen her çocuk, sadece anne ve babasını değil, aynı zamanda akrabaları, komşuları, soyu ve sopu da sevindirmiştir. Çünkü her doğum ailenin, akrabaların, soyun ve sopun sayısını artırmaktadır. (Örnek, 1995:131)

Önemli bir geçiş dönemi olan doğum, bünyesinde birçok alt basamaklara ayrılmaktadır. Yavuz Bülent Bakiler, eski bir gelenek olan, doğum sonrasında bebek için faydalı olduğuna inanılan bebeğin kundaklanmasını “Şehzade Mehmed’in Doğumuna Şiir” adlı şiirinde işlemiştir.

Şehzademe kundak olsun telim duvağım

Alın götürün tellerimi duvaklarımı

Alın götürün duvaklarımı... (Şehzade Mehmed’in Doğumuna Şiir, s.206)

1.2 Evlilik

Evlilik müessesesi insan neslinin devamını sağlayan, milletin temel taşını oluşturan ve ilk insandan itibaren süregelen bir kurumdur. Milletlerin yaşayışına, karakterlerine, inanışlarına göre oluşan törenler, âdetlerle kutlanmakta ve kurulmaktadır. Özellikle Türk kültüründe evliliğe geçiş pek çok âdet ve geleneğin yerine getirilişiyle birlikte olmaktadır. Söz kesme, nişan, kına gecesi, düğün gibi belli aşamaların gerçekleşmesinden sonra evlilik gerçekleşebilmektedir. (Dinç-Coşkun, 2013:655) Yavuz Bülent Bakiler, yaşadığı yörenin âdetlerini, inanışlarını şiirlerine taşımıştır. Geleneksel kesimde kızın ve erkeğin evlenme çağına geldiklerini belirleyen birtakım ölçütler vardır. Bunların başında buluşma geliri. Kızın evlilik çağına erdiğini Bakiler’in “Liseli Kız” adlı şiirlerinde rastlamaktayız.

Ben görmedim şimdi öyle diyorlar

Büyümüş artık liseli kız, **gelin olmuş**... (Liseli Kız, S.85)

“Şehzade Mehmed’in Doğumuna Şiir” adlı şiirinde gelinlik çağına işaret edildiği gibi gelin olacak kızların kına gecesinde “eşine adanmışlık anlamında” ellerine yakılan kına âdetinden de bahsedilmektedir.

Ben bir **gelinlik kızım**, bileceksiniz

Ellerim kınalı, ellerim beyaz...

Kim demiş Bursa’da duvaksız düğün yapılmaz

Şehzademe kundak olsun telim duvağım

Alın götürün tellerimi duvaklarımı

Alın götürün duvaklarımı... (Şehzade Mehmed’in Doğumuna Şiir, s.206)

Geline sunulan hediyeler önemli bir âdet kümesini oluşturur. Bu âdetler yöreden yöreye değişiklikler içerse de amaçları aynıdır. Bunlar içerisinde takı genel adıyla bilinen en yaygın olanıdır. Kına gecesinde damadın yakınları tarafından geline çeşitli takılar takılmaktadır. Bunun yanında güveyin gerdeğe girdiği gece, gelinin duvağını açmadan önce “yüz görümlülüğü” adıyla bilinen âdet gereğince bir hediye vermesi de usuldendir. Aşağıdaki dizelerde bu âdetle ilgili anekdotlara yer verilmiştir.

Seni bir beyaz duvağa, **altın halkaya**...

Duyuran benim. (Benim, s.111)

Uzat ellerini avuçlarıma

Uzaktan bakmak mı **yüz görümlülüğüm**. (Ellerin, s.123)

Gündüzden vazgeçtim düşümde biraz

Bir **yüz görümlülüğü** sen olsan yeter. (Sen Sen Sen, s.133)

1.3 Ölüm

Hayatın en önemli gerçeği olan ölüm, etrafında pek çok inanışın ve âdetlerin toplandığı geçiş dönemlerinden biridir. Bakiler’in şiirlerinde, ölünün gömülmeye hazırlanışı için yapılan hazırlıklar dikkat çekicidir. Bunların başında ölünün yıkanması ve kefenlenmesi olayı gelir. “Bir Ölünün Mektubu” adlı şiirinde ölünün kefenlenmesi, yıkanması, yakınlarına sitemi ve başının kibleye çevrilip gömüldükten sonra toprağında mesut olduğu anlaşılmaktadır.

Hem sonra neye ağlarsınız bilmem

Elinizle sardınız, elinizle yudunuz.

Kıblegâha yönelen kabrimizde

Öylesine mesuduz. (Bir Ölünün Mektubu, s.157)

Ölü yıkanırken birtakım işlemlerden geçirilir. Bunların başında, “korkunç ve çirkin görünmesin, yıkanırken ağzına su gitmesin, çenesi sarkmasın, ruhu yarılmasın, ağzına toprak kaçmasın, içine şeytan girmesin” gibi görüş, inanış ve düşünceler çevresinde ölünün çenesinin bağlanması olayına işaret edildiği görülmektedir.

Allah göstermesin ama ***belki çeneniz***

Bağlanmayacak usulca. (Netice, s.155)

Ölürken çenemin unutkanlıktan

Bağlanmadığını nereden bilecekler? (Bir Ölünün Mektubu, s.157)

Yıkama ve kefenleme işlemleri bittikten sonra ölü tabuta konularak ölünün cenaze namazı kılınması için tabut, musalla taşına götürülür. Musalla taşına konulan ölünün, imam önde olacak şekilde cemaatle birlikte namazı kılınır. Bakiler’in “Ölmek” adlı şiirinde ölünün musallada tek başına olmasını saltanat olarak ifade ettiğini, tabutunun ise tahtadan olması sebebiyle fani dünyadan ebedi dünyaya yolcu taşıyan bir taşıt olarak nitelendiğini görmekteyiz.

Düşümdüm ***musalla saltanatımı***

En son bineceğim ***tahta atımı***

Bir ayna önünde kravatımı

Takarken ölebilirim. (Ölmek, S.163)

Cenaze namazı kılınan ölünün sıradaki işlemi gömülmesidir. Ölü mezara kible doğrultusunda konular. Sağ tarafı üzerine kibleye döndürülür. Bundan sonra imam ve cemaat oldukları yere otururlar. Yâ-sin ve Fatıha sureleri okunarak ölünün ruhuna armağan edilir. “Bir Ölünün Mektubu” adlı şiirde ölünün kibleye çevrilmesi, “Anamın Türküleri” şiirinde ölünün başucunda Yâ-sin okunması, “Netice, Yaşamak Güzel, Şehit Sipahi Satılmış” adlı şiirlerde de Fatıha suresinin okunması olayları dikkat çekicidir.

Hem sonra neye ağlarsınız bilmem

Elinizle sardınız, elinizle yudunuz.

Kıblegâha yönelen kabrimizde

Öylesine mesuduz. (Bir Ölünün Mektubu, s.157)

Ölürsem bana bir ***Yâsin okuyun***

Sonra başucumda türkü söyleyin. (Anamın Türküleri, s.18)

Allah'ın rahmeti yağacak üstünüze

Avuç avuç, kucak kucak.

Ve ***sessiz sedasız yolculuğunuz***

Fatihalarla başlayacak... (Netice, s.155)

Yanık ezanlar yükselir minarelerden
Okunmaz arkandan Fatıha. (Yaşamak Güzel, s.160)

Bir Fatıha sıcaklığı aldı gönlünü
Büyüdü gövdesi daha
Bir serin rüzgâr gibi ulaştı sonra Allah'a
Ayaklı elli değil. (Şehit Sipahi Satılmış, s.213)

Sivas doğumlu olan Bakiler aslen Azeri göçmenidir. Sair, Azerbaycan'a bağlı tarihi bir bölge olan Karabağ'a duyduğu hasretini, öldükten sonra Karabağ'dan getirilen toprağın mezarına serpilmesi ile gidereceğini "Karabağ Hasreti II" adlı şiirinde dile getirmiştir. Aynı şiirinde kötü ruhların defedileceği iyi ruhların çekileceği düşüncesiyle mezarına çelenk koyma inanışı da işlenmiştir.

Bir gün biterse her şey Karabağ'ı görmeden
İstemem bandolar, büyük **çelenkler...**
Allah'ım ruhuma biraz sükûn var.
Üstüme okunmuş birkaç avuç mübârek
Karabağ toprağından serpilse yeter. (Karabağ Hasreti II, s.189)

2. HALK BİLGİSİ

Halk bilgisi, halkın yaşantısından doğan, herhangi bir yazılı belgeye dayanmayan, nesiller arasında aktararak günümüze kadar gelebilen, tecrübelerle edinilmiş bilgi ve birikimlerdir. Halk bilgisi, günlük ihtiyaçlardan doğmuş ve genellikle deneme yanılma usulüyle edinilen bilgi ve birikimlerin birleşmesinden oluşmuştur. Halk bilgisi insanların hayatını kolaylaştırmak için gündelik hayatta başvurulan önemli bir kaynaktır. (Cabur, 2006: 205-206)

Anadolu'nun gündelik yaşamını konu alan şiirler yazan Bakiler, halk bilgisi unsurlarını şiirlerinde işlemiştir. Halk bilgisi unsurlarını şöyle sınıflandırabiliriz:

2.1 Halk Matematiği ve Ölçüsü

Halk matematiği ve ölçüsü halkın gündelik yaşantısındaki kullandığı eşyaların miktar, boyut, hacim ve alanlarının belirlenmesinde kullandığı teknik kavramlardır. (Cabur, 2006:206)

Bakiler, şiirlerinde halkın yaşantısı işlendiğinden o döneme ilişkin halk matematiği ve ölçüsü ile ilgili kullanımlara da yer vermiştir. Eskiden kullanılan uzunluk ve ağırlık ölçü birimlerinden olan "dirhem, batman, okka, kulaç, milim araştırmamızda bulduğumuz örneklerdendir.

Sabırım bir dirhemden az, çilem kırk batmandan çok
Senden sonra tadım yok.
Kolum yok, kanadım yok! (Seni Arıyorum Deli-Divâne, s.11)

Ben Anadolu'yum, acılı, mahzun;
Bende bitmez tükenmez dert **kulaç kulaç...** (Anadolu, s.35)

Yangın görmedi hiç bu köyler balam!
Ama susuzluktan toprak yarılmış **kulaç kulaç** (Acı, s.41)

Boşuna kan dökmeyin mazgalların ardında
Bir mermer güllemiz bin **okka** tartar (Toplar, s.218)

Dışın, elvan elvan çiçeklere benziyor
İçin, *milim milim* ağulu petek. (Sitem, s.225)

2.2 Halk Takvimi

Geçmişte belli bir olayın zamanını göstermek için halk dilinde örneklerine sık sık rastlanan yöntem, toplumun yaşamında iz bırakmış daha önemli bir olayın bellek taşı olarak alınmasıdır. (Boratav, 1999: 132). Bakiler'in şiirlerinde halk takvime örnek teşkil edebilecek kullanımlar mevcuttur. İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan Sivas, sert karasal bir iklime sahiptir. Yılın yarısının karla geçmesi, nisan ayında madımak botanığının yeşermeye başlaması örnek gösterebileceğimiz kullanımlardır.

Önce *yakar, kavurur ağustos güneşleri*
Ecel gibi eser sonra üstlerine kara yel (Onlar, s.51)

Tozunla, toprağınla, yoksul kağnılarınınla
Yılın altı ayında yağıp duran karınla (Sivas Hasreti, s.61)

Aylardan nisandır şimdi Sivas'ta
Uyanmıştır artık usulca toprak
Yeşermeye başlamıştır tarlalarda tumplarda
Yüz binlerce madımak. (Madımak, s.68)

Aylardan nisandır şimdi Sivas'ta
Bir madımak tarlasında kızlar halay tutmuştur.
Güvercinler gibi durarak, yaylanarak. (Madımak, s.69)

Gün aşırı Kabristana bir ölü getirirler
Kalkıp “hoş geldin” deriz. (Bir Ölünün Mektubu, s.157)

Kuşluk vaktine kadar geceler boyu
Savrularak okuduğum yine Şehriyar. (Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır, s.192)

2.3 Halk Hekimliği

Halk hekimliği kurallarının, herkes tarafından uygulanabilen özellikte olanları olduğu gibi, bilgi ve tecrübe gerektiren unsurları da vardır. Hatta Anadolu'da ocak dediğimiz ve iyileştiricilik gücünü Allah'tan alan bazı kişilerin olduğunu biliyoruz. Halk hekimliği, sağlık problemleri karşısında kültürel birikime dayalı tedavi usullerini kapsayan uygulamalara denir. Bu uygulamaların bir kısmı, hekime veya Kimyasal ilaçlara ulaşma imkânının olmadığı durumlarda mecburiyetten dolayı ortaya çıkmıştır. (Akkın, 2012: 122)

Bakiler, “Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır” adlı şiirinde kimyasal olmayan, bitkilerle yapılan bir ilaç çeşidi olan “merhem” ile halk hekimliğine örnek bir kullanımı işlemiştir.

Götür beni Aras al beni Hazar
Türk'ü Türk'ten başka şimdi kim anlar?
Yaram derin *merhemim* yok vaktim dar. (Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır, s.193)

2.4 Halk Hukuku

Toplumsal yaşamı; denetleme, yönlendirme, düzenleme işlevi olan halk hukuku; evlenme, boşanma, mülkiyet-miras ilişkileri, akrabalık ve komşuluk ilişkileri, sınır anlaşmazlıkları, namus, hırsızlık, borçlanma, toplumsal ilişkileri kadar çok geniş bir alanı içermektedir.

Kan davası; iki aile ya da aşiret arasında süre giden adam öldürmeyi ifade eden ve bugün de varlığını devam ettiren bir gelenektir. Özellikle Doğu Anadolu’da büyük yıkımlara sebep olan bu gelenek Yavuz Bülent Bakiler’in “Kan Davası II” adlı şiirinde canlı tasvirlerle yer alır. “Kan Davası II” adlı şiirinde, Sarı İbrahim, babasını öldüren Süleyman’ı hançeriyle öldürerek kan davasına dönüşmüş bir tablo çizilmektedir.

Atlı jandarmalara haber gitmeden

Kadınların tuttuğu ağıt bitmeden

Ve daha kurumadan Receb’in kanı

Çekti hançerini Sarı İbrahim

Öldürdü babasını öldüren Süleyman’ı. (Kan Dâvâsı II, s.48)

Terazi, adaletin simgesi olarak bilinmektedir. Bakiler, “Erbil Ağıtı” adlı şiirinde batının adaletine güvenmediğini açıkça belirtmiştir.

Bu zulmü, **Batının terazisi** tartarsa

Yere batsın orada " insan hakları" diyenler. (Erbil Ağıtı, s.201)

2.5 Halk Meteorolojisi

Halk meteorolojisi, halkın mevsimler ve hava şartları ile ilgili olarak oluşturduğu geleneksel bilgilerle ilgilenmektedir. Halk meteorolojisi diğer halk bilgisi unsurlarında olduğu gibi geçmişten bugüne gelen birikimlerle ortaya çıkmıştır. Halk meteorolojisinde mevsimlerin başlangıç ve bitişleri klasik takvimlerden farklı olarak, gözle görülebilen mevsimsel olaylara dayanmakta ve resmi takvimden de farklılıklar göstermektedir. Bazen halkın, meteoroloji ile ilgili unsurlara verdiği isimler de değişebilmektedir. (Cabur, 2006: 213)

Cemre, ilkbaharın başlangıcında yedişer gün arayla önce havada sonra sırasıyla su ve toprakta oluşan sıcaklık artışıdır. Bakiler,” Yeniden Fethetmek Anadolu’yu” şiirinde cemrenin toprağa düşmesi olayına yer vermiştir.

Yeniden **cemre gibi düşmek toprağa**

Yeniden haram etmek gece gündüz uykuyu.(Yeniden Fethetmek Anadolu’yu, s.44-45)

Bakiler, “Türkiye’ m Anayurdum Sebeğim Çarem” adlı şiirinde kış ve yaz başlarında genelde öğleden sonra görülen, halk arasında kırk ikindi yağışları olarak bilinen doğa olayını işlemiştir.

Şimdi **kırk ikindiler** boyunca sırlıklam

Küçük kerpiç evlerin çıkmaz aklımdan! (Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem, s.31)

Bakiler, şiirlerinde Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde görülen rüzgâr şekillerini şiirlerinde görmek mümkündür.

Önce yakar, kavurur ağustos güneşleri

Ecel gibi eser sonra üstlerine **kara yel** (Onlar, s.51)

Ama sen hep bin yıllık bilenmiş inatlarla

Karşıma çıkıyorsun en serin **imbatlarla** (Şaşırdım Kaldım İşte, s.128)

Üstümüzde *sam yelisin*
Bir nankörlük heykelisin (İhanete Taşlama, s.235)

Diğer, meteorolojik unsurlar şunlardır:

Tozunla, toprağınla, yoksul kağnılarla
Yılın altı ayında yağıp duran karınla (Sivas Hasreti, s.61)

Düşün! Nasıl doyaruh bir sofrada on gaşuh
Nasıl ısınırüh *bu Suvaz ayazında...* (Sivas Ağtı, s.66)

Kalbim: *Ebemkuşağı*; günde bin kere
Senin için yeni baştan can kesilecek. (Gözlerin İstanbul Oluyor Birden, s.137)

Açılın açılın kalabalıklar
İçerim *zemheri*, dışarım bahar. (Seni Yazdım Ebemkuşaklarına, s.175)

Seni yazdım *ebemkuşaklarına*
Ellerim çaresiz, kalemsiz değil! (Seni Yazdım Ebemkuşaklarına, s.175)

2.6 Halk Ekonomisi

Ekonomik yaşama ait bilgiler de günlük yaşamın bir parçası olarak onun şiirlerinde yer alır. “Sivas’ta Yoksul Çocuklar” adlı şiirinde Dilenciler, ayakkabı boyacıları, nane ve su satan yetim çocuklar yer almaktadır.

Açıyorlar küçük esmer avuçlarını:
-Emmilerim *sadaka!* Emmilerim *sadaka!*

'Boya cila *yimbeş*, boya cila *yimbeş'* diye ağlıyor
Ve daha fırça bile tutamıyor elleri.

Nane satan su satan yetim çocuklar
Şarkı söyleyemediler güneşe aya... (Sivas’ta Yoksul Çocuklar, s.20)

2.7 Halk Mutfağı

İnsanların yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli olan temel unsurlardan birisi sayılan yeme ve içme, halk folklorunun önemli dallarından birini oluşturmuştur. Yiyecek ve içecek türleri geçmişten günümüze sürekli artmış ve bu ihtiyaçların karşılanması halk mutfak kültürünün doğmasını sağlamıştır. Türk halkının kendisine özgü çok zengin bir mutfak kültürü vardır. Her yöre sosyal, coğrafi ve ekonomik özelliklerine göre mutfak kültürünü geliştirmiştir. (Aydın, 2012:192)

2.7.1 Yiyecek Türleri

O tezek topladığım kırlar, yaylalar...
Başına oturduğum, *ekmek* yediğim tandır. (Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem, s.31)

Bir Peygamber sofrasıydı soframız:
Biraz *tandır ekmeği*, biraz *çökelek...* (Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem, s.31)

Çavdar ekmeği yenen kerpiç evlerde
Sorulan ben olurum. (Resim, S.32)

Şükrederek, kalktığım sofralarımnda
Ya *soğan ekme* olur yahut *bulamaç*. (Anadolu, s.34)

Çektin mi hiç acısını istasyonlarda
Tandır ekmeği satan, *yumurta* satan
Yarı çıplak çocukların... (Anadolu Gerçeği, s.37)

Çeltik tarlalarında iki büklüm kadınlar
Azık diye yanlarında bir kuru *ekmek*. (Aybala'ma Mektup, s.43)

Ocaklara konan tencerelerde
Ya *patates pişer*, yahut *madımak*... (Sivas'ta Gecekondular, s.65)

Vallah-billâh alayımız dertle yunmusuh
Sabah-ahşam soframızda bir guru *ekmek*.
Haram olsun gursağımız sıcah *çorba* gördüyse
Haram olsun yediyssek bir parça *sucuh*. (Sivas Ağıtı, S.65)

Pastırmalı madımak pişirseydi kazanla
Günlerce madımlı sofraya otursaydık. (Madımak, s.69)

Melamin tabaklarda getirirler önüne
Kaynamış sütünü, *dana etini*... (Tini, s.73)

Özel berberi kırpar kıvırcık tüylerini
Gümüş tasmaı, armaı, *maması* Avrupa'dan (Tini, s.73)

Her sabah soframızda *ekmeğimizi*
Sen bölsen yeter. (Sen Sen Sen, s.132)

Soğan-ekmeğe hasret yaşayan yoksulların
Ağız tadı yine benim. (Yine Benim, s.143)

Artık benim için ne *ekmek*, ne su...
Sağımnda, solumnda vehim ordusu. (İsimsiz Şiir, s.146)

2.7.2 İçecek Türleri ve Yapılışları

Ne oyun oynamak ister, ne uyku ne *su*,
Ne elişi resimleri gönlünü alır. (Orda Bir Çocuk Burda Ben, s.17)

Nane satan *su* satan yetim çocuklar
Şarkı söyleyemediler güneşe aya... (Sivas'ta Yoksul Çocuklar, s.20)

Hastalarım ölüm yataklarında
Ne doktor yüzü gördüm, ne *ilaç*. (Anadolu, s.34)

Geceleri *süt* kokan, gübre kokan evleri
Topraktır hep damları, duvarı kerpiç... (Anadolu Gerçeği, s.37)

Gözü açık gitmiş gelinlerimiz
Ve daha **süt** emmeden toprağa düşmüş bebeler. (Acı, s.41)

Anamızın **sütü** kadar helâl ve temiz...
Yeniden güzel Türkçemiz!... (Yeniden Fethetmek Anadolu'yu, s.44)

Ah Çopur'un Receb, Kara Süleyman
Süt gibi kesilen, çürüten canlar! (Kan Dâvâsı II, s.49)

Evim gibi bildiğim kerpiçten evlerinin
Ne içinde ışığı ne önünde **suyu** var (Onlar, s.51)

Varıp hangi doktordan alsam **ilacı**
Ben kim, doktor kim, ben kim?... (Emine Bacı, s.55)

Can evimden baktım sana İstanbul!
Demli çaylar gibiydi uzaklardan Emirgân. (İstanbul, s.59)

Melamin tabaklarda getirirler önüne
Kaynamış sütünü, dana etini... (Tini,s.73)

İster ki aşçıları, hizmetçileri bile
Su içsinler altın kupadan... (Küçük Hanımın Hayalleri, s.119)

Artık benim için ne ekmek, ne **su**...
Sağımda, solumda vehim ordusu. (İsimsiz Şiir, s.146)

Ey tastaki **su**, gökteki kuş, daldaki nar...
Yıllar yılı tadına doymadığım bahar, (Yaşamak Güzel, s.160)

Bozardım orucumu bir bardak **suya**
Ama kimseler bilmezdi. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.169)

Anamın gözyaşında, kuşların kanadında
Bir iftar sofrasında, içtiğim **suyun** tadında
Kızımın türkü gibi güzel Aybala adında
Yıllar yılı arayıp durduğum: Azerbaycan. (Azerbaycan II, s.191)

Azerbaycan Dedem Korkut şafağı...
Mübarek dilimi **süt** gibi saçar. (Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır, s.192)

Yol gösterdi kükreyerek bana Bozkurt'um
Atımla hep yan yana, gözelerden **su** içtim. (Büyük Destan, s.198)

Su içtiği her tasın içinde ayan-beyan
Bizans'ı görür fal gibi. (Padişah, s.209)

Akrep zehiri katmam onun helal **sütüne**
Arı-duru bir Türkçe süzülür hep dilimden (Dilekçe, s.228)
Tadı yok **suların** bir zerre kadar

Hangi fırın ağzındadır bu rüzgâr
Ay havar! Ay Havar Ay havar! (Kanser, s.229)

2. 7. 3 Keyif Verici Maddeler

Efkârdandır üst üste içtiğim *sigaralar*
Herkes "Bir şeyin yok!" dese ne çıkar? (Menzil Menzil Büyüyen Hasretin, s.26)

Petrolüme, *haşhaşuma* göz dikmiş yaban
Ha bir damla petrol, ha bir damla kan
Ha yasak *haşhaş* tarlası, ha yasak vatan
Yabanın düşündüğü *kenevir* değil. (Aybala'ma Mektup, s.43)

Efkârını dağıtmıyor şimdi her gece,
Ard arda içtiğin *sigara* (Gece Yarısında Bir Yalnız Adam, s.81)

Bir *sigara* dumanına uzanır gibi usulca
Dokunsam saçlarına, kırılırsın. (A..., s.115)

Bir *sigara* yakıyorum efkârlanarak
"Gel" diyorum duymuyorsun beni bir türlü (Yağmur Güzeli, s.126)

Bir *sigara yaktım* efkârlanarak
İnceden Rumeli türküleri tutturdum. (Üsküp, s.196)

2.7.4 Mutfak Araç Gereçler

O tezek topladığım kırlar, yaylalar...
Başına oturduğum, ekmeğ yediğim *tandır*. (Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem,
s.31)

Bir Peygamber sofrasıydı soframız:
Biraz *tandır* ekmeği, biraz çökelek... (Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem, s.31)

Seferberlik yıllarını dinlerken ürpererek
Tandır başlarında uyudun mu hiç? (Anadolu Gerçeği, s.37)

Tandır ekmeği satan, yumurta satan
Yarı çıplak çocukların... (Anadolu Gerçeği, s.37)

Başka çeşmelerden doldurmuşsun *tasını*
Yüreğinde nakış yok, acı yok bizden
Bulutlar rahmetini kesmeden yavaş yavaş
İnsanlar selâmını esirgemedi
Savaş git içimizden... (Anadolu Gerçeği, s.37)

İnsanlar gördüm sende; *imbikten* geçmiş gibi (Anadolu Acısı, s.38)

Altımda üzengi gümüşten, içtiğim altın *tastanmış*
Ne çare Aybala'm devir o devir değil. (Aybala'ma Mektup, s.43)

Bir *semaver* gibi yüreğim sıcak şimdi
Kimsesizlik ve gurbet, içimde düğüm düğüm (Nerdesiniz, s.52)

Ellerim ayaklarım buğdaylar kadar temiz
Yaz gelince *dibeklerde* çaresiz
Dövülen benim benim, benim! (Emine Bacı, s.54)

Ocaklara konan *tencerelerde*
Ya patates pişer yahut madımak... (Sivas'ta Gecekondular, s.65)

Düşün! Nasıl doyaruh bir sofrada on *gaşuh*
Nasıl ısınır bu Suvaz ayazında... (Sivas Ağıtı, s.66)

Pastırmalı madımak pişirseydi *kazanla*
Günlerce madımalı sofraya otursaydık. (Madımak, s.69)

Melamin tabaklarda getirirler önüne
Kaynamış sütünü, dana etini... (Tini, s.73)

Antika mobilyalar geçirir sonra aklından
Kuş tüyünden yataklar...
İpek acem halıları odalarında
Sofrasında altın *çatal-bıçaklar...* (Küçük Hanımın Hayalleri, s.119)

İster ki aşçıları, hizmetçileri bile
Su için altın *kupadan*. (Küçük Hanımın Hayalleri, s.119)

Bir *semaver* gibi sıcak, *cilveli*
Fıkır fıkır kaynardı. (Zamane, s.130)

Değirmen taşları dönüp durur üstümde
Kırılır kolum-kanadım. (Sen Gelince, Gülünce, Konuşunca, Gidince..., s.149)

Ey *tastaki* su, gökteki kuş, daldaki nar...
Yıllar yılı tadına doyamadığım bahar, (Yaşamak Güzel, s.160)

Bozardım orucumu bir *bardak* suya
Ama kimseler bilmezdi. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.169)

Sonra Kaşgarlı Mahmut; gönlüme düşen cemre
Ali Şir Nevaî, Gaspıralı İsmail
Şiiri, bir *bakraç* süt gibi Yunus Emre! (Büyük Destan, s.199)

Su içtiği her *tasın* içinde ayan-beyan
Bizans'ı görür fal gibi. (Padişah, S.209)

Bir altın *sini* gibi, her akşam koskocaman
Sedef adasından bir ay doğuyor. (Ayşe Peri'ye Şiir, s.226)

2.8 Halk Taşıtları, Taşıma Teknikleri

Halk taşıtları halkın gündelik hayatta kullandığı taşıma araçlarıdır. Bu araçlar binlerce yıllık bir birikimin ürünüdür. Zamana, mekâna göre sürekli gelişim ve değişim halindedir. Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinin geçtiği döneme uygun taşıma vasıtalarını, değişik şiirlerinde kullanmıştır.

2.8.1 Kara Taşıtları

Ben, *kağnılarla yaylılarla* büyüdüm geldim

Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye.

Mahzun *kağnılarla*, nazlı *yaylılarınla*

Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye! (Türkiye'm Anayurdum Sebebim Çarem,

s.31)

Kış günleri *trenlerle* geçtin mi uzak köylerden

Gördün mü dehşetini, tipinin karın... (Anadolu Gerçeği, s.37)

Anadolu toprağında karasaban ve *kağnı...*

Başka söze ne hacet. (Anadolu Hikâyesi, s.40)

Sattı-savdı elindeki dokuz tarlanın beşini

Kız gibi bir *traktör* çekti altına şehirden. (Kan Davası I, s.46)

Al bir ata biner gibi kuruldu *traktöre*

Sürdü geldi köyünün harman yerinde durdu. (Kan Davası I, s.46)

Elindeki taşı destur demeden

Fırlattı *traktöre*. (Kan Davası I, s.47)

Bir sıcak selâmla gelir uzaktan

Vapurlar, mavnalar, *tramvaylar*. (İstanbul, s.59)

Alaca karanlıkta yoksul *kağnılar*

Ağlar inim inim senin yerine. (Sivas Hasreti, s.61)

Tozunla, toprağınla, yoksul *kağnılarınınla*

Yılın altı ayında yağıp duran karınla (Sivas Hasreti, s.61)

İstanbul'da Üsküdarlı bir kız var

Bir *tramvay* durağında evleri. (Üsküdar Türküsü, s.86)

Bir gün alıp götürdü O'nu benden

Kapkara *trenler* uzaklara... (Geçmiş Günlerin Türküsü I, s.92)

Bir sessizlik içindeydik, konuşmuyorduk

Vapurları, mavnaları, tramvayları...

Seyre dahyorduk yerimizde. (Geçmiş Günlerin Türküsü II, s.93)

Ve şimdi yollardan bilirsin inim inim

Kağnılar gelir geçer...

Düşer yollara köylüler **kağnıların** ardından
Garip, perişan, derbeder... (Ağgöl I, s.97)

Cebeci İstasyonunda bir **tren**
Nefes nefese soluyordu. (Cebeci İstasyonu ve Sen, s.99)

Denizinde motor, kapısında **araba**
Biner binmez uçmalı. (Küçük Hanımın Hayalleri, s.118)

2.8.2 Deniz Taşıtları

Bir beyaz **sandal** nasıl güzelse bir denizde
Çocuklar da öylesine güzeldir uykularında... (Çocuklar, s.28)

Devirler yaşamışım **gemilerimin**
Haladı ibrişimden, **yelkeni** atlastanmış... (Aybala'ma Mektup, s.43)

Bir sabah **vapurla** alıp getirdi beni
Güneşteydi rengi narın. (İstanbul, s.58)

Kiraz dallarına benzer incecik, narın
Bir kız **vapurda** gelip yanıma durdu. (İstanbul, s.58)

Bir sıcak selâmla gelir uzaktan
Vapurlar, mavnalar, tramvaylar. (İstanbul, s.59)

*Ağır ağır batan bir büyük **gemi** gibi*
Bir uçtan bir uca yaralı vatan. (Göğü Yumruklayanlar, s.71)

Türküler söylüyorsun sömürölmek üstüne
Villalarda yaşıyorsun, yalılarda, **yatlarda...** (Şikâyet, s.78)

Bir sessizlik içindeydik, konuşmuyorduk
Vapurları, mavnaları, tramvayları...
Seyre dalıyorduk yerimizde. (Geçmiş Günlerin Türküsü II, s.93)

Denizinde **motor**, kapısında **araba**
Biner binmez uçmalı. (Küçük Hanımın Hayalleri, s.118)

Ne güzel, bineceğim **vapurları** kaçırmak
Yapayalnız kalmak iskelelerde. (Gözlerin İstanbul Oluyor Birden, s.137)

Karadan çekeceğiz **gemileri** denize
Zincirler ne ki? (Ne Ki, s.215)

Hazır sefere ordular, hazır **gemiler**
Gemiler yelken yelken, kırk çifte kürek. (Ak Şemseddin, s.216)

Döndü birer birer limanlarına
Uzak okyanuslardan bütün **gemiler.** (Sitem, s.225)

3. BAYRAMLAR, DÖNEMLER, KUTLAMALAR

Bayramlar, bir toplumun ortak duygu ve sevinçlerini yansıtan önemli günlerdir. Bizim kültürümüzde bayramların özel bir yeri vardır. Bayramlar küslerin barıştığı, dargınlıkların sona erdiği günlerdir. Bayramlar ayrıca sosyal dayanışmayı ve birlikteliği de kuvvetlendirmektedir. (Bolat, 2007:121)

3.1 Dini Bayramlar

Dinî bayramlar, dinin kutsal saydığı ve zamanını ve kutlanış şeklini dinin belirlediği özel günlerdir. Bakiler, “Nerdesiniz, Arefe Gününde Ölüm” adlı şiirlerinde hangi dini bayramın olduğunu belirtmemek üzere sadece bayram kelimesini kullanmıştır.

Ey *bayramdan bayrama* yüzlerini gördüğüm
Komşularım nerdesiniz? (Nerdesiniz, s.52)

Ah sormayın kimdir bu *bayramlara* çıkmaya
Acısı içimde ayrı bir gamdır. (Arefe Gününde Ölün, s.164)

Bakiler, “Arefe Gününde Ölüm” adlı şiirinde dini bayramlardan bir önceki güne denilen arefe’yi hem başlığında kullanmış hem de şiirin anlam boyutunda bayrama çıkamayıp arefe gününde ölen bir kişinin hüsrânını işlemiştir.

Arefe gününde bir taze mezar
Öylesine boynu bükük, yalnız, çaresiz... (Arefe Gününde Ölün, s.164)

Ayrıca sanatçı ramazan günlerinde gördüğü sevgiyi, huzurlu sabahları “Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I” adlı şiirinde yâd etmiştir.

Ah *ramazan* günlerinde gördüğüm sevgi
Büyük bir huzurla başlayan sabah. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.168)

3.2 Nevruz

“Eski Türkler’le İranlılar’ın “yıl-başı” olarak kabul ettikleri gün, Farsça bir kelime olan “Nevruz” terimiyle ifade olunmaktadır. Ancak kelime anlamı bakımından “yeni gün” demektir. Bugün güneşin “koç burcu”na girdiği gün olup, milâdî 22 Mart’a rûmî 9 Mart’a rastlamaktadır. Araplar’a İranlılar’dan geçen bu âdet, başta On iki Hayvanlı Türk Takvimi’nde görüldüğü üzere Türkler’de de çok eskiden beri bilinmekte ve bugün törenlerle kutlanmaktadır.” (Çay 1989: 17) Bakiler, “Büyük Destan” adlı şiirinde nevruz etkinliklerinden biri olan ateş yakıp üstünden geçme olayını işlemiştir.

Nevruz toylarımızda ateşler tutuşturdum
Orhun'dan, Seyhun'dan, Ceyhun'dan geçtim. (Büyük Destan, s.198)

4. İNANIŞLAR

İnançlar geçmişten günümüze değin süregelen ve insan hayatında önemli bir yer tutmuştur. Zamana, mekâna ve topluma göre inanış türleri değişmektedir. Bu inanışlar; dinî inanışlar, tabiat olaylarıyla ilgili inanışlar, canlı ve cansız varlıklarla ilgili inanışlar, nazar, büyü... vb. şekillerde karşımıza çıkar. (Cabur, 2006:217). Yavuz Bülent Bakiler, genellikle, sosyal yaşamdaki olayları şiirlerinde işlediği için bu tür inanışları şiirlerinde duygularla bütünleştirerek ustalıklarla kullanmış bu da anlatımını şiirlerinin konularını zenginleştirmiştir.

4.1 Canlı Varlıklar ile İlgili İnanışlar

Toplumlarda, her zaman, diğer inanışlar gibi canlı varlıklarla ilgili inanışlar da ola gelmiş ve bu inanışlar halkın geleneğinde, törelerinde olumlu ve olumsuz yargılarla

değerlenmiş ve derecelenmiştir. (Cabur, 2006:218). Yavuz Bülent Bakiler de şiirlerinde bu inanışlardan faydalanmış ve anlatımına zenginlik katmıştır.

4.1.1 Hayvanlar ile İlgili İnanışlar

4.1.1.1 Kurt

Uygurca Oğuz Kağan Destanı'nda kurt yol gösterici bir unsur olarak karşımıza çıkıyordu. Araştırmacılar benzer şekilde günümüzde yapılan tespitler göre kurdun, Başkurt Türklerinin efsanelerinde de yol gösterici olarak yer aldığını ifade etmektedirler. (Çoruhlu, 2011:157) Bakiler, "Büyük Destan ve Kerkük Ağıtı II" adlı şiirlerinde kurdun yol gösterici özelliğine dikkat çekmiştir.

Yol gösterdi kükreyerek bana **Bozkurt'um**

Atımla hep yan yana, gözelerden su içtim. (Büyük Destan, s.198)

Ses versem bir sabah **Bozkurt** sesine

Aksa yollarına içimdeki kan, (Kerkük Ağıtı II, s.187)

Kurtun yol göstericiliği özelliğine inanan ve bu yüzden Türkler için kutsal kabul edilen kurda "it" denilmesiyle değersizleştirilmesini Bakiler, "12 Eylül'e Sitem" adlı şiirinde eleştirmiştir.

Bozkurt'uma 'it' dediler

Kurdum, felaketim oldu. (12 Eylül'e Sitem, s.77)

4.1.1.2 At

Türkler Müslümanlığı kabul etmeden önce göğün katlarını en hızlı geçmek adına ölenlerin mezarlarına atlarını da gömerlerdi. İnanca göre ölen kişi at sırtında gökleri aşarak muradına ererdi. Yine o zamanlar at kurban edilirdi. Ölen atın ruhu yedi kat göğü geçerek istenilen dileği tanrıya iletir denilirdi. "At murattır" sözünün o yıllardan kalma olduğu söylenir. Bakiler, "Sipahiler" adlı şiirinde bu inancı işlemiştir.

Al atlar, yağız atlar, kır atlar, doru atlar

"**At murattır**" diyerek gönül verdik hep size... (Sipahiler, s.212)

4.2 Cansız Varlıklar ile İlgili İnanışlar

Canlı yaratıklar gibi cansız varlıklar da halkın geleneğinde, törelerinde olumlu veya olumsuz yargılarla değerlendirilmiş, derecelenmiştir. Kimine, kut ve uğur taşıdığı inancı ile saygı gösterilir; kimi uğursuz ya da pis sayılıp çekinme ve tiksiniş konusu olur; kimi ise olumlu veya olumsuz bir değer taşımayan nesnelere kümesinde kalır. (Boratav, 1999: 64).

4.2.1 Sayılar ile İlgili İnanışlar

Sayı ile ilgili inanışlar insanlık tarihinin her döneminde var olmuştur. Günümüzde de sayılardan yola çıkarak bazı dinsel ve mitolojik yorumlar yapılmaktadır. Türk ve İslâm kültüründe de bu tür örnekler rastlanmaktadır. (Bolat, 2007:124). Halk kültüründe yer alan ve Anadolu'da yaşayan pek çok unsur gibi mistik sayılara da Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerinde rastlamak mümkündür. Onun şiirlerinde daha çok üç, yedi, dokuz ve kırk mistik sayılarını görmekteyiz.

4.2.1.1 Üç Sayısı

"Tasavvufta ruh, üç derece olarak sınıflandırılır (kötülüğe teşvik eden ruh, Suçlayan ruh, huzurlu ruh). Bu sayı aynı zamanda Şiilikteki üçlemeye (Allah Muhammed, Ali) işaret eder... Bektaşilikte de ulaşılması gereken üç merteye vardır. Birinci merteye telkin, ikinci

mertebe libas, üçüncü mertebeye ahadiyyet...” (Çoruhlu, 2011: 225). Bakiler, şiirlerinde üç rakamını çeşitli kavramlarla birlikte işlevsel bir şekilde kullanılmıştır.

Üçleri, Yedileri, Kırkları mı düşünür?

Bir gariplik çöker üzerine her akşam. (Anamın Namazları, s.16)

Dayanmaz bu topların karşısında

Bigados Kalesinin **üç** atımlık canı var. (Toplar, s.218)

Dövdü toplar surları **üç gün üç gece**

Açıldı birkaç gedik. (Açıldı Surlarda Bir Gedik, s.219)

4.1.2.2 Yedi Sayısı

Yedi sayısı İslami inanışlarda yaygın olarak karşımıza çıkar. Allah göğü yedi katlı olarak yaratmıştır. Hac’da Kâbe yedi kez tavaf edilir. Safa ile Merve arasında yedi şart uygulanır, yedi gidiş dönüş yapılır ve yedişer taşla üç kez Şeytan taşlanır. Cehennemin muhtemel yedi kapısının olduğu söylenir. (Çoruhlu, 2011:227) Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinde anlamı güçlendirmek için halk inanışında yer alan yedi sayısını kullanmaktadır.

Üçleri, **Yedileri**, Kırkları mı düşünür?

Bir gariplik çöker üzerine her akşam. (Anamın Namazları, s.16)

Bir odada, sırt sırta uyuyan yedi kişi

Nerde İslâmî ahlak? (Sivas’ta Gecekondular, s.65)

Yedilerle, kırklarla / Bir gün hıçkırıklarla

Yoluna düşeceğim / Bir gün hıçkırıklarla. (Yalvarış, s.167)

Beyaz altın dediğimiz pamuk tarlalarına

Çöreklenir **yedi** başlı kızıl yılan. (Bizim Türkümüz, s.184)

Yedi sancak dikeceğiz **yedi** tepeye

Sancaklar hilâl gibi... (Padişah, s.209)

Bir ben kaldım sokaklarda böyle derbeder

Bir benim yalnızlığım **yedi** başlı engerek (Sitem, s.225)

4.1.2.3 Dokuz Sayısı

Dokuzun İslami dönemdeki varlığı daha çok İslam öncesi Türk mitleri ve inanışlarındaki dokuzun öneminden kaynaklanmaktadır. Tasavvufta da dokuz gök inancı vardır. Ayrıca Allah’ın kudret ve azametinin tecellisine kinaye olarak Allah’ın dokuzuncu kat gökte olduğu düşünülen tahtına arş denirdi. (Çoruhlu, 2011:228) Yavuz Bülent Bakiler, sadece “Büyük Destan” adlı şiirinde dokuz mistik sayısını kullanmıştır.

Dokuz tuğ taşıdım ben, **dokuz** davula vurdum

Dokuz evliya gücüyle yürüdüm, geldim. (Büyük Destan, s.198)

4.1.2.4 Kırk Sayısı

İslam öncesi Türk geleneklerinde de çok yer tutan bu sayı Muhammed’in kırk yaşında Allah’tan ilk vahyini alması, Allah’ın Âdem’in çamurunu kırk gün yoğurduğuna inanılması, Mehdi’nin dünyaya tekrar geldiğinde kırk yıl kalacak olması, diriliş esnasında göklerin kırk gün boyunca dumanla kaplanacağı ve dirilişin kırk yıl süreceğini ifade eder. Muhammed’in isminin başladığı ilk harf olan mim harfinin sayısal değeri kırktır... Doğum ve çocukla ilgili

birtakım geleneklerin uygulanmasında, kırk günlük süre önemli sayılmıştır. Türk-İslam edebiyatının pek çok eserinde kırk sayısının simgeselliğine dayanılır. (Çoruhlu, 2011:229-230) Bakiler'in, şiirlerinde en çok kullandığı mistik sayı kırktır.

Sabrım bir dirhemden az, çilem **kırk** batmandan çok
Senden sonra tadım yok.

Kolum yok, kanadım yok! (Seni Arıyorum Deli-Divâne, s.11)

Üçleri, Yedileri, **Kırkları** mı düşünür?

Bir gariplik çöker üzerine her akşam. (Anamın Namazları, s.16)

Beni **kırk** yerimden bıçaklasalar

Akacak damla kan yok. (Menzil Menzil Büyüyen Hasretin, s.26)

Sakal-ı şerif gibi **kırk** bohçada kaybolmuş

Güzelim İslâmiyet. (Anadolu Hikâyesi, s.40)

Bin yıllık bir divan sazıdır Anadolu

Kırk bohça içinde cevheri saklı. (Acı, s.41)

Kırk bin köyümüzde **kırk** bin ayrı dert

Acımız çok, bir değil. (Aybala'ma Mektup, s.43)

Ne gözünde para , ne ev-bark, ne gam..

Kırk kapıdan dilenip durduğunu her akşam (Kastamonu Delileri, s.56)

Bu yazdığım şiir mi, sayıklama mı?

Cevabı **kırk** soru içinde meçhul (Sayıklama, s.141)

Kırk yıl bile düşünseydim olmazdı

Gelmezdi bu sevda akla-hayale. (İsimsiz Şiir, s.147)

Yedilerle, **kırklarla** / Bir gün hıçkırıklarla

Yoluna düşeceğim / Bir gün hıçkırıklarla. (Yalvarış, s.167)

Kırk suale **kırk** cevap istiyorum türbende

Anla içinden geçeni. (Sana Geldim Mevlâna, s.173)

Öz yurdumu çarmıha germişler **kırk** yerinden

Bin yıl geçse unutmam, acımın üzerinden (Türkistan, s.194)

Kırklara karıştı o akşam kırk birimiz

Kesilmedi kurşunların arkası ardı. (Erbil Ağıtı, s.200)

Bir derviş gönlüyle **kırk** yıldan beri

Başımı yastığa seninle koyuyorum (Sevmek, s.202)

Bir hadis-i şerifle övülerek yücelmiş

Edirne'den **kırk** bin yiğitle çıkıp gelmiş. (Padişah, s.209)

Pırıl pırıl hadis-i şerifler geçer aklımdan.
Birdenbire **kırk** bin yürekle büyür. (Her Şey Fetih Hazırlığında, s.210)

Kırk davul, **kırk** zurna yatsıya kadar
İrlam ırlam vurulur günde beş defa. (Davullar, s.211)
Ve tutar sonra birden koskoca arşı
Okunan **kırk** bin Fatıha! (Davullar, s.211)

Kırk davulun **kırkında** da bugün bir hâl var.
Sırrını bildim vallaha! (Davullar, s.211)

Aldılar satılmışın öcünü bir bir
Kırk değil, elli değil. (Şehit Sipahi Satılmış, s.213)
Hazır sefere ordular, hazır gemiler
Gemiler yelken yelken, **kırk** çifte kürek. (Ak Şemseddin, s.216)

Bilal-i Habeşi sesiyle yer-yer
Okundu ezanımız belki **kırk** sefer (Açıldı Surlarda Bir Gedik, s.219)

Her gün senin için **kırk** hayal kurdum
Senin haberin yok çilemden bir tek (Sitem, S.225)

Kırk ülkenin seçilmiş kızları geçiyor ekrandan
Ki bezemiş her birini Venüs'ün eli. (Ayşe Peri'ye Şiir, s.227)

4.3 Dini İnanışlar

İnanışlar içinde en sık karşılaştığımız türlerden birisi de dinî inanışlardır. Din mitolojik bir niteliği de bünyesinde barındırdığı için her zaman inanışlara kaynaklık etmiş ve karşımıza her zaman değişik dinî inanış türleri çıkmıştır. Dinin temelinde de iman etme ve dolayısıyla inanma söz konusu olduğu için toplum hayatında dinî inanışların sıklıkla karşımıza çıkması doğal olarak karşılanmalıdır. (Cabur, 2006:220). Yavuz Bülent Bakiler, içinde yaşadığı toplumun yaşantısını romanlarına aktardığı için o toplumdaki dinî inanışları eserlerinde dönemin özelliklerine uygun olarak ve anlatılan konu ile bütünlük sağlayacak şekilde kullanmıştır.

4.3.1 Kıyamet Günü İnancı

Kıyamet İslam inancına göre sonun başlangıcı desek yalan olmaz. Allah'ın insanlara ve şeytana verdiği sürenin dolduğu gün dört büyük melekten İsrail'in Sur'a üfmesiyle yaşanacak olanlar, öncesinde neler yaşanacağı kısacası kıyametin tüm alametleri Hz. İsa'nın ikinci kat semadan Mehdi-i Resul olarak tekrar yeryüzüne dönmesi deccalın çıkması vs. itikatlar halkın bakış açısı ve imanı uzun uzun tasvir edilmektedir. (Atlı, 2011: 211)

Sen gidince küçük **kıyamet kopar**

Başlar karanlığım artık. (Sen Gelince, Gülünce, Konuşunca, Gidince..., s.149)

4.3.2 Kader

İslâm Ansiklopedisinde kader anlayışıyla ilgili kısa bir giriş yapılır: Allah'ın nesnelere ve olayları özellikle sorumluluk doğuran beşeri fiilleri, ezelden plânlayıp zamanı gelince yaratması anlamında terim. Aynı eserde kaderin de içinde yer aldığı tasarım aşamasından yaratmaya kadar yer alan basamaklar, kısaca ifade edilir: Allah, nesne ve olayları önceden bilir, sonra ilmini yazar, diler ve yaratır (Yavuz 2001: 58–63). Bakiler, "A..." şiirinde sevdiğinin

kader çizgisi ile alınma yazıldığını; “Yine Benim” adlı şiirinde ise kaderin değiştirilemeyeceğini vurgulamıştır.

Anladım faydası yok uzak kalmanın artık

Seni kader çizgisiyle alınma yazan Hakk'tır. (A..., s.115)

Değişmez çizgisi büyük kaderin

İçimde bir yara: derin mi derin. (Yine Benim, s.143)

4.3.3 Tayy-ı Zaman ve Mekân

Tayy, dürüp bükme, dürülüp büzülme, sarma, katlama, atlama üzerinden geçme ve Tayy-ı mekân, tayy-ı mesafe, tayy-ı zaman tabirleri, mekânı, mesafeyi, zamanı atlarcasına geçme anlamı ifade eden bu inanışın temelleri, Kuran’da yer alan, Hz. Süleyman ile Belkıs arasındaki hikâyeye ve Hz. Muhammed’in Miraç Mucizesine dayanır. Hz. Süleyman, Belkıs’ın tahtını çok uzak bir mesafeden bir anda getirtir. (Neml Suresi 20-44). Hz. Muhammet, Mekke’deki Mescit-i Haram’dan Kudüs’teki Mescit-i Aksa’ya oradan da göge çıkarak bir gece yolculuğu yapar ve Allah ile görüşüp Mekke’ye döner. Bu mucize, Kuran’da gece yürüyüşü anlamına gelen İsrâ suresinin ilk ayetinde anlatılır. Miraçta, zaman ve mekân ortadan kalkar, çok uzun mesafeler bir anda geçilir. (Topcu, 2008:276) Yavuz Bülent Bakiler’in “Kastamonu Delileri” adlı şiirinde “Tayy-ı Mekân” inanışını işlediğini görmekteyiz.

Birdenbire *tayy-ı mekân* ederken

Siz de ürpertilerle savrulur giderdiniz. (Kastamonu Delileri, s.56)

4.5 Yağmur Duası

Yağmur insanlar için bereketin kaynağıdır. Eğer yağmur yağmaz ise mahsuller büyümmez ve insanların hayatını sürdürmesi için gerekli gıda maddeleri üretilemez. Kısacası yağmur insan hayatının idamesi için gerekli olan her şeyin kaynağıdır. İnsanlık tarihinde meydana gelen birçok kuraklık yağmurun yağmamasından kaynaklanmış ve bu da toplumlara büyük zararlar vermiştir. Bu nedenle diğer toplumlarda olduğu gibi bizim toplumumuzda da kuraklık tehlikesine karşı dua önemli bir araç olarak kullanılmış ve kullanılmaya devam edilmektedir. Her şeyin sahibi Allah’tan, kuraklığı gidermesi için yağmur istenmesi ve bunun belirli şekillerde yapılması kültürümüzde önemli bir yer tutmuştur. Anadolu’da kuraklık baş gösterdiğinde toplu olarak yağmur duasına çıkılır. Bu dua genellikle yüksek bir yerde bir din görevlisi veya ileri gelen bir kişi yönetiminde yapılır. Allah’a kurbanlar kesilir ve Allah’tan yağmur yağdırması istenir. Yağmur duasının genellikle de olumlu sonuç verdiğine inanılır. Yağmur yağmaz ise herhangi bir olumsuz düşünce de meydana gelmez ve Allah’ın kendilerini cezalandırdığı düşünülür. (Cabur, 2006:224-225). Bakiler, bu temayı “Yağmur Duası” adlı şiirinde Allah’tan yağmur yağdırması için edilen dua inancını işlemiştir.

Yalın ayaklarınla koştun mu tarla tarla

Duydun mu çıplak toprağın, çıplak insanın yasını

Ağlayan kadınlarla, ihtiyarlarla

Yaşadın mı bir *yağmur duasını*? (Anadolu Gerçeği, s.36)

4.6 Uğur-Uğursuzluk

Uğur, bir nesnenin, bir kişinin, bir hayvanın, bir işin, bir zamanın, bir yerin özündeki iyiliği, mutluluğu, bereketi, kolaylığı, kısacası olumlu niteliği ve gücüdür. Halkın inanış ve işlemlerindeki bütün davranışlar, zamanlar, yönler, çevresindeki nesnelere, kişiler, hayvanlar uğurlu ve uğursuz diye kümelenmiştir. Uğurlu olanları yeğlemek, uğursuz olanlardan kaçınmak veya onlardan gelecek olumsuzlukları giderme yöntemlerini gözetmek gerektir. (Boratav 1999: 95).

Baykuşun ötmesi bir kötülüğün, sıkıntının, felaketin habercisidir. Bundan dolayı halkımız arsında “baykuş”, ürpertici sesiyle olumsuz durumların işareti sayılmıştır. Bakiler

“Gelin Kızın Ölümü” adlı şiirinde baykuş inancını kullanarak ölümün habercisi olarak nitelendirmiştir.

Âdettendir teker teker nöbet bekleyin her gece
Baykuşlar gelip ötmesin... (Gelin Kızın Ölümü, s.158)

4.7 Fal

Fal, halk inanışları içerisinde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. İnsanlar kendi geleceklerini öğrenmek veya kaybettikleri bir nesnenin yerini bulabilmek için falcılara müracaat ederler. Falcılar ise suya, aynaya, kahve telvesine, iskambile bakarak, kurşun dökerek insanların fallarına bakarlar. (Aydın, 2012: 154)

Bakiler, “Yeniden Fethetmek Anadolu’yu” adlı şiirinde fal araç gereçlerinden olan “falcı taşı”ndan; “Padişah” adlı şiirinde ise padişahın sürekli olarak Bizans’ı alt etmeyi düşündüğünü fal ile ilişkilendirerek vermiştir.

Yeniden aydınlık, yeniden huzur...
Ki ne çalıda bez, ne **falcı taşı**... (Yeniden Fethetmek Anadolu’yu, s.45)

Su içtiği her taşın içinde ayan-beyan
Bizans’ı görür **fal gibi**. (Padişah, s.209)

4.8 Nazar

“Nazar, kimi insanların bakışlarındaki zararlı güç ve bu nitelikleriyle bir kişiye, bir hayvana ya da bir nesneye bakmakla canlı üzerinde hastalık, sakatlık, ölüm, nesne üzerinde sakatlanma, kırılma gibi olumsuz bir etkinin meydana gelmesi anlamındadır.” (Boratav 1999:104). Yapılan çalışmada sadece “1 Eylül’e Sitem” adlı şiirde nazar kelimesine değinilmiştir.

Ona da mı **nazar değdi**
Ordum, felaketim oldu. (12 Eylül’e Sitem, s.77)

4.9 Büyü

İslamiyet öncesi büyü kültürünün yeryüzündeki belli başlı merkezlerinden biri de Orta Asya’dır. Büyü kültürü Orta Asya’dan Anadolu’ya geçmiş ve günümüze kadar farklı mistik uygulamalar içinde varlığını korumuştur. (Yağmur, 2011: 107-108)

“Büyü iyi ve kötü sonuç almak için tabiat öğelerini, yasalarını etkileyerek, bu olayların olağan düzenlerini değiştirmek için girişilen işlemlerin tamamına verilen addır. Bu anlamı ile kelimenin kavramı genişlemiş oluyor; deyim Fransızcadaki magic kelimesinin bilim dilindeki kullanılışını karşılıyor. Halk dilinde büyü daha dar bir alanda kalan işlemler için kullanılır. Bir kimseyi sevdiğinden soğutmak, düşmanını hasta düşürmek veya öldürmek için yapılan “kötü büyü”, bir kişide karısına karşı sevgi uyandırmak veya evine bağlılık sağlamak için yapılan “olumlu büyü” (Muhabbet tilsimi) gibi. Bu türden etkilenmelerin öteki tipleri geçerli oldukları yerlere, şartlara amaçlarına ve uzmanları olup olmadığına göre halk geleneğinde çeşitli adlar alırlar.” (Artun 2005: 262). Bakiler, “Masallar İçinde Aşk” adlı şiirinde aşık olduğu kızın gözlerine büyülenmiş gibi bakmasını işlemiştir.

İncecik beyaz elleri başkaydı kızın
Gözleri bir başka **büyü**. (Masallar İçinde Aşk I, s.100)

4.10 Yatırlarla, Ziyaret Yerleri ile İlgili İnanışlar

Yatırlarla ve ziyaret yerleri ile ilgili inanışlar kaynağını dinsel inanışlardan almaktadırlar. Bizim kültürümüzde de yatırlar ve ziyaret yerleri ile ilgili birçok örneğe rastlayabiliriz. İnsanlar maddî ve manevî anlamda sıkıntılı oldukları zamanlarda evliya mezarlarına ve türbelere ziyarete gitmektedirler. Çünkü üstün bir güce sığınma güdüsü ön plâna

çıkılmaktadır. Kültürümüzde bu zatların dualarının kabul edildiği inancı ile bu yerlerde dua edilir ve Allah'tan yardım istenir. Bu inanç aynı zamanda halkı ayakta tutan dinamiklerden biridir. Halka zorluklara katlanma gücünü, sabrı, psikolojik rahatlığı ve ümidi evliyalar vermektedir. (Aydın, 2012:158)

Hiz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'nin övgüsüne mazhar olmak için İslam dünyasında birçok hükümdar ve mahiyetindeki kudretli kumandanlar -Fatih'e kadar- İstanbul'u almak istemişler fakat bunu başaramamışlardır. Peygamberimizin sahabelerinden Eyüb'el Ensari'de bu uğurda şehit olanlardandır. Fatih İstanbul'u fethedince hocası Akşemsettin'in himmetiyle bu yaşlı sahabenin kabri bulunur, makamı tanzim edilir. Bakiler, "İstanbul" adlı şiirinde Eyüp Sultan Türbesini işlemiştir.

Türkülerde yağmur yağmur Üsküdar
Dualarda sınımsız **Eyüp Sultan**. (İstanbul, s.59)

Âlim ve mutasavvıf bir sanatçı olan Şems-i Sivasi, Hayveti Tarikatının Şemsiyye kolunu kurarak seksen yıla yakın ömrünü ilme, öğrenci yetiştirmeye, eserlerini yazmaya ve irşadlarda bulunmaya vakfetmiştir. 1597 yılında vefat eden sanatçı Sivas Meydan Camii'nin kuzey tarafında türbesine defnedilmiştir. Bakiler, "Sivas Hasreti" adlı şiirinde Şems-i Sivasi'nin türbesinden bahsetmiştir.

Şems-i Sivasi'nin mübarek türbesinde
Kandil kandil yanan şehir. (Sivas Hasreti, s.60)

En ünlü mutasavvıflarımızdan olan Mevlâna ve binlerce ziyaret gerçekleştirilen Mevlana'nın türbesi Bakiler, tarafından "Sana Geldim Mevlâna" adlı şiirinde dile getirilmiştir.

Bir el dokundurursam **sandukalara**
Uyanır **Horasan erleri**. (Sana Geldim Mevlâna, s.172)

Kırk suale kırk cevap istiyorum **türbende**
Anla içinden geçeni. (Sana Geldim Mevlâna, s.173)

Sana geldim Mevlâna...
Ayet ayet İslam, nakış nakış Türk
Bir **türbe** içinde ne güzel mana... (Sana Geldim Mevlâna, s.173)

5. OYUN – EĞLENCE - SPOR

Toplumsal hayatın kişiler açısından eğlenceli bir bölümü olan ve insanın dinlenip günlük olayların stresinden uzaklaşmasını sağlayan halk bilimi unsurları oyun, eğlence ve spor olarak gruplandırılabilir. Oyun sadece çocuklara mahsus olmayıp büyüklerinde eğlence aracıdır. Oyunlar ve eğlenceler Türk insanının neşeli ve hareketli yapısını gösterir. Oyunların kültür hayatımızda önemli bir yeri vardır. Düğünlerde, bayramlarda, Hıdırellez ve Nevruz kutlamalarında, uzun ve soğuk geçen kış gecelerinde yapılan faaliyetlerden doğan oyun ve eğlenceler insanların neşeli vakit geçirmelerini sağlar. (Cabur, 2006:226)

5.1 Çocuk Oyunları ve Oyuncakları

Bakiler'in, "Sivas'ta Gecekondu" adlı şiirinde işlediği çocuk oyunları "birdirbir, saklambaç ve seksek"tir.

Ve sonra çocuklar, yarı çıplak yarı aç
Ya **birdirbir** oynarlar, ya **seksek**, ya **saklambaç**...
Oyuncakları çamurdan: bebek, tekerlek, topaç
Masal kahramanları: ya cin, ya dev, ya hortlak... (Sivas'ta Gecekondu, s.65)

“Sivas Ağıtı” adlı şiirinde, koyunların ve keçilerin arka bacaklarında bulunan dört yüzlü kemikle oynanan tarihi bir Türk oyunu olarak bilinen “aşuk oyunu”, ile annenin çocuğunu avutmaya çalıştığını anlamaktayız.

Bizimki çocukları avutmaya çalışır
Elinde birkaç *aşuuh*... (Sivas Ağıtı, s.67)

Anadolu’da büyüyen sanatçı, çocuk oyunlarının yanında bazı şiirlerinde çocukların oyuncaklarından da bahsetmiştir. Anadolu’nun yoksul yerlerindeki çocukların oyuncaklarının olmadığını, yoksulluktan çocukların oyuncakları olsa bile çamurdan bebek, tekerlek, topaç olduğunu bazı şiirlerinden anlamaktayız. Bunun yanında “Bir Ölünün Mektubu ve Çocuklar” adlı şiirlerinde ise salıncak oyuncağının yer aldığını görmekteyiz.

Ama toz toprak içinde elleri ayakları
Oyuncakları çamurdan... (Sivas’ta Yoksul Çocuklar, s.21)

Oyuncaksız, salıncaksız, kucaksız çocuklara
Sarılan ben olurum. (Resim, s.33)

Oyuncaksız, salıncaksız küçük ölümler
Yeni arkadaşlar tanır. (Bir Ölünün Mektubu, s.157)

Ve sonra çocuklar, yarı çıplak yarı aç
Ya *birdirbir* oynarlar, ya *seksek*, ya *saklambaç*...
Oyuncakları çamurdan: bebek, tekerlek, topaç
Masal kahramanları: ya cin, ya dev, ya hortlak... (Sivas’ta Gecekondular, s.65)

Ve gider sanki sesleri uzak iklimlere kadar
Salıncaklar sallanın. (Çocuklar, s.28)

5.2 Geleneksel Sporlar

Türk milletinin sosyal hayatındaki gelişmeye paralel olarak dönemin özelliklerine göre değişik spor çeşitleri ortaya çıkmış ve bunlar günümüze aktarılmaya çalışılmıştır. Ata sporu denildiğinde ilk aklımıza gelenler güreş ve cirittir. Bugün bile dünya genelinde bir spor olan güreş bizlerin ilgiyle takip ettiği bir spordur. Cirit oyunu ise Türklerin at ile olan sosyal bağlarının bir ürünü olup günümüzde varlığını sürdürme çabasıdadır. (Bolat, 2007:130). Bakiler, “Unuttuğumuz İnsanlar” adlı şiirinde, dedesinin Türk ve Müslüman topraklarında at oynattığını yani cirit oyununu dile getirmiştir.

Ve ey Kafkas Dağları ardında
Bayraksız memleketim.
Sapına kadar Müslüman, sapına kadar Türk diyar!
Dedemin gençliğinde *at oynattığı* topraklar... (Unuttuğunuz İnsanlar, s.179)

6. HALK OYUNLARI (DANSLARI)

Halk oyunları, toplu eğlenmenin en önemli araçlarından biri olup günümüzde de düğünlerde, resmi toplantılarda gerek amatörce gerekse profesyonelce sergilenmektedir. Halk oyunları bizim kültürümüzün en zengin alanıdır. Her yöremizin veya bölgemizin kendine has özellikleri olan çeşit çeşit oyunları bulunmaktadır. Bu oyunlar yüzyılların birikimi olup genellikle hepsinin bir doğuş hikâyesi vardır. (Bolat, 2007:130). Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinde daha çok doğu Anadolu bölgesinde oynanan halk oyunlarını işlemiştir. “Malatya’da-Elazığ’da, Sivas Hasreti, Madımak” adlı şiirlerinde “davul zurna eşliğinde, el ele tutuşularak,

kol kola girilerek ya da omuzlardan tutuşularak topluca oynanan ve değişik türleri bulunan bir Türk halk oyunu olan halayı işlemiştir.

Malatya’da, Elazığ’da **halaylarımız**,

Çayda çıra, Tamzara: bal süzen petek. (Malatya’da, Elazığ’da, s.53)

Halayların, türkülerin çağırır beni uzaktan

Yüreğim hep Mısmıl ırmak gibi tertemiz... (Sivas Hasreti, s.60)

Aylardan nisandır şimdi Sivas’ta

Bir madımak tarlasında kızlar **halay tutmuştur**.

Güvercinler gibi durarak, yaylanarak. (Madımak, s.69)

Bakiler, “Yeniden Fethetmek Anadolu’yu, Nerdesin, Ben Doğuluyum” adlı şiirlerinde yaygın olarak Erzurum, Ağrı, Erzincan, Gümüşhane ve Bayburt’ta bölge halkının oynadığı “Bar” halk oyununu işlemiştir.

Yeniden **bar tutmak** omuz omuza,

Başlarımız dimdik, yüzlerimiz ak... (Yeniden Fethetmek Anadolu’yu, s.45)

Duruşun, yürüyüşün, başını çevirişin

Salınışın **Erzurum’un Kız Barları’nda**. (Nerdesin?, s.151)

Sen Erzurum’lusun, dadaşsın belli!

Duruşun çekilmiş bir hançer kadar güzel;

Sen **bar** başlayanda, davul vuranda

Zurnalar çalanda gel!.. (Ben Doğuluyum, s.181)

Elâzığ yöresine ait “Çayda Çıra”, Müslüman Gürcüler tarafından oynanan “Tamzara” halk oyunu “Malatya’da, Elazığ’da” adlı şiirinde ortaya çıkarılan diğer halk oyunlarıdır. Bakiler’in şiirlerinde geçen diğer halk oyunları ise şunlardır:

Malatya’da, Elazığ’da halaylarımız,

Çayda çıra, Tamzara: bal süzen petek. (Malatya’da, Elazığ’da, s.53)

7. HALK MÜZİĞİ

İnsanlar müzik vasıtasıyla kederlerini, sevinçlerini, mutluluklarını, yalnızlıklarını, hasretlerini, heyecanlarını dile getirir. Bu nedenle müzik, ait olduğu kültüre damgasını vurur. Halk müziğinin ezgileri müzik aletleri ile çalınmaktadır. Kültürümüzde çok çeşitli halk çalgı aletleri mevcuttur.

7.1 Halk Çalgıları

Halk müziğinin ezgileri müzik aletleri ile çalınmaktadır. Kültürümüzde çok çeşitli halk çalgı aletleri mevcuttur. Yavuz Bülent Bakiler, dönemlerine uygun olarak bunları şiirlerinde kullanmıştır.

Bir kristal vazodur yorgun yüreğim

Dokunulsa bir **ney** gibi bakarım inler derinden (Resim, s.33)

Boz bulanık ırmaklarda çimdin mi?

Kulak verdin mi yürekte **kavala, saza?** (Anadolu Gerçeği, s.36)

Bin yıllık **divan sazıdır** Anadolu

Kırk bohça içinde cevheri saklı. (Acı, s.41)

Bir Selçuklu nakışında seni bulmak ne güzel
Ne güzel seni duymak bir *ney* sesinde. (Sivas Hasreti, s.60)

Ve bütün hatıralar eski *plâklar* gibi
Dönüp dönüp duruyordu içerimizde. (Geçmiş Günlerin Türküsü II, s.93)

Oy benim garip başım! Oy garip gönlüm!
Gayri her akşam yüreğim, *yaylı tamburlar* gibi
İnim inim iniler... (Ağgöl I, s.97)

Gerilmiş bir *keman teli* gibiydik
Ankara Kalesi'nde bir eski çalar saat
Bilmem kaç vuruştu. (Cebeci İstasyonu ve Sen, s.99)

Sana geldim Mevlâna!...
Susmaya *yaylı tamburlar, kudümler, neyler*
Görsem dergâhta gölgeni. (Sana Geldim Mevlâna, s.173)

Kumru sesindeki "huh", *yaylı tamburlardaki* sır.
Hep seni hatırlatır, hep seni hatırlatır... (Sana Geldim Mevlâna, s.173)

Sen Erzurum'usun, dadaşsın belli!
Duruşun çekilmiş bir hançer kadar güzel;
Sen bar başlayanda, *davul vuranda*
Zurnalar çalanda gel!.. (Ben Doğuluyum, s.181)

Bizi söyler, anlatır Mimar Sinan'dan beri
Üsküp'te, Estergon'da, bir atar damar gibi
Davullar, zurnalar ve serhat türküleri... (Bizim Türkümüz, s.184)

Bir gün biterse her şey Karabağ'ı görmeden
İstemem *bandolar*, büyük çelenkler... (Karabağ Hasreti II, s.189)

Ala ceylanlara benzer hep Azeri türküler
Dinlediğim *tar*. (Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır, s.192)

Dokuz tuğ taşıdım ben, dokuz *davula* vurdum
Dokuz evliya gücüyle yürüdüm, geldim. (Büyük Destan, s.198)

Alın götürün *kavalımı*, parmaklarımı
Alın götürün parmaklarımı... (Şehzade Mehmed'in Doğumuna Şiir, s.207)

Ben bir ülkeyim şimdi kıt'alara yayılmış
Serhat boylarımda her gün *davul-zurna* çalınır. (Şehzade Mehmed'in Doğumuna Şiir,
s.207)

Horasan tamburları, neyler, kudümler
Seni selamlayacak çıkıp gelince.
İnce *sazlar* gibi coşkun şiirler yazacaksın
Aruz veznini bilince. (Şehzadem, s.208)

Kırk *davul*, kırk *zurna* yatsıya kadar
 İrlam ırlam vurulur günde beş defa.
Davullarda, zurnalarda bugün bir hâl var
 Sırrını bildim vallaha! (Davullar, s.211)

Yeni bir çağ başlayacak seferimizden,
Davulumuz, zurnamız, ordumuz aha! (Davullar, s.211)

Aman davulcu aman
 Vur *davula* bir daha, vur *davula* bir daha (Davullar, s.211)

Bir *davulda* bin yürek vurulur surlara karşı
 Uzanır ellerimiz dualarla Allah'a (Davullar, s.211)

Bu *davullar, zurnalar* Türkistan'dan yadigâr
 İrlam ırlam vurulur; günde beş defa.
 Kırk *davulun* kırkında da bugün bir hâl var.
 Sırrını bildim vallaha! (Davullar, s.211)

Sağında-solunda *kösler* vurulur
 Şahlanır bütün kısraklar. (Ve Sonra, s.217)

Çıksın yola gün doğmadan çeriler alay alay
 Çekilsin tuğlarımız bismillahlarla
 Sipahiler atlansın, *gülbank* vurulsun (Toplar, s.218)

Sonra, bir *taş plakta*, Müzeyyen Senar söylüyor
 Bütün şarkılarında, destansı yorum. (Ayşe Peri'ye Şiir, s.226)

Bayraklarla donanır bütün meydanlar
Davullarla, zurnalarla çıkıp gelirim. (Dilekçe, s.228)

Bir gidince, bir tel kopa *divan sazından*
 Size göre arkamdan, üç-beş yakınım yürür. (Dilekçe, s.229)

8. GİYİM – KUŞAM - SÜSLENME

Giyim kuşam, yaşanan coğrafyanın, inançların, sosyal ve ekonomik etkenlerin ve neticede kültürel birikiminin izlerini taşır. Ancak, burada söz konusu edilen, günümüz koşullarındaki hazır ve moda giyim tarzı değildir. Halkımızın çoğunlukla kendi imkânlarıyla dokuduğu veya diktiği ve geleneksel hale gelmiş giysiler araştırmamızın konusunu oluşturmaktadır. (Koluçolak, 2007: 196)

Bu başlık altında giyim, süs ve aksesuar unsurlarını ele alacağız. Sanatçı, şiirlerindeki kişilerin giyimlerini tasvir etmiştir. Aşağıda şiirlerde geçen kişilerin giyimlerine, aksesuarlarına ve süs eşyalarına değinilmiştir.

8.1 Giyim

Anadolu'da kadınlar başlarını tülbent, yaşmak, yazma, yemeni denilen bir örtüyle kapatırlar. Bakiler birçok şiirinde bu örtüleri çeşitli isimlerde kullanmıştır.

Ve huzurun günde beş vakit nabzı vurur
 Beyaz *tülbendinde*, seccadesinde. (Analar, s.13)

Beyaz **başörtüsüyle** savrulur gider sanki
Yakalar büyük sırrı, her yeni ezan sesinde... (Anamın Namazları, s.16)

Nur yüzlü annelerde, **yaşmaklı** gelinlerde
Müslüman bir merhamet! (Sivas'ta Eski Türk Evleri, s.63)

En başta güzelim sürmeli Gülten vardır
Gül yüzünde oyalı gülkurusu bir **yaşmak**. (Madımak, s.69)

Ve beyaz **tülbentli** ince bir kadın
Kur'an okuyor evimizde. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.168)

Beyaz papatyalar gibi, beyaz **tülbentli** gelinler
İlâhiler okurlardı sonra derinden. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.168)

Şimdi ne o kadınlar, ne uzun saçlı kızlar
Ne o beyaz **tülbentli** gelinlerden eser var. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.169)

Diğer giyim çeşitleri ise; “kasket, pusu, mintan, yelek, gömlek, etek, kalpak, yakalık, önlük, kurdele, çorap, pabuç, entari, kravat, çizme, gömlek, şal, börk, bindallı, papak, kaftan ve şalvar”dır. Bu geleneksel kıyafetler aşağıda gösterilmiştir.

Yamalı kasketlerle, ağarmış pusularla
Büyüdü etrafında bir şaşkın kalabalık. (Kan Dâvâsı I, s.46)

Mintanları, kasketleri yırtık yamalı
Ayakları çıplaktır. (Onlar, s.50)

Omuzlar, ayaklar ceylandan ürkek,
Mavi **yelek**, beyaz **gömlek**, **üçetek**... (Malatya'da, Elazığ'da, s.53)

Düşmesin kara **kalpaklar**, kirlenmesin duvaklar
Korkum yok ölümden kâfirden yana
Alacaksa alsın beni şafaklar. (Antepli Şahin, s.75)

Benim de bir zamanlar sevdiğim vardı
Beyaz dantel yakalı liseli bir kız. (Liseli Kız, s.84)

Hani senin bir siyah **önlüğün** vardı?
Beyaz **yakalığın** her gün kolalı.
Tertemiz halini gören anlardı:
Kurdelan, çorapların, çantan Türk malı. (Git Artık, s.104)

Gelip geçtiğin yollara yüreğimi koyardım.
Ökçesiz pabuçların yüreğime basardı. (Git Artık, s.104)

Saklardı **eteklerin** rüzgârda dizlerini,
Hiç böyle değildi **entarin**. (Git Artık, s.105)

Tozlu **pabuçlarını** gözlerime sürmüşüm
Benim olmuş dünyalar... (Bir Gün Baksam Ki Gelmişsin, s.131)

Düşümdüm musalla saltanatımı
En son bineceğim tahta atımı
Bir ayna önünde **kravatımı**
Takarken ölebilirim. (Ölmek, s.163)

Basmış kanlı **çizmeler** toprağına bir defa
Çiğnenmiş kara **kalpaklar**, temiz duvaklar. (Bizim Türkümüz, s.184)

Tanıyacak bizi dünya yeniden heyecanla
Burma bıyığımızdan, **kalpağımızdan**. (Bizim Türkümüz, s.185)
Bir **gömlek** yaptırsam Bursa **şalından**
Semerkant'tan nakış koysam üstüne. (Kerkük Ağıtı II, s.187)

Ok olsam hedefi ikiye bölen
Bir tüylü **börk** olsam yiğit başlara. (Kerkük Ağıtı II, s.187)

Güzelim türküleri türkülerimiz gibidir
Ve **kalpaklı, bindallı** oyunlarını balam
Bilenlerimiz bilir. (Karabağ Hasreti I, s.189)

Simli bindallılardan, yün papaklardan
Bir çınardan koparak savrulan yapraklardan
Ve sonra üç renkli güzelim bayraklardan
Ördüğüm: Azerbaycan. (Azerbaycan II, s.191)

İşte Dede Korkut, **kaftanı** ipek.
Soyumun sopumun bin yıllık dili. (Büyük Destan, s.199)

Mintanıma minyatürler işledim durdum.
Selçuklu çinisine, gönül mührümü vurdum. (Büyük Destan, s.199)

Üç-beş adımda bir **şalvarlı** itler
Nereye savuşsam ölüm muhakkak. (Erbil Ağıtı, s.200)
Sırmalı **kaftanını** akarsulara saldılar
Dağıttı saçlarını bir serin rüzgâr (Şehit Sipahi Satılmış, s.213)

Prangasın ruhlarda
Başlarda **püsküllü fes** (Teres, s.236)

8.2 Süslenme

8.2.1 Değerli Takı ve Aksesuarlar

Gözlerin nasıl rimelli, saçların nasıl sarı?
Bu **halka halka küpeler** hiç yakışmamış sana. (Git Artık, s.105)

Hani senin bir siyah **önlüğün** vardı?
Beyaz **yakalığın** her gün kolalı.
Tertemiz halini gören anlardı:
Kurdelan, çorapların, çantan Türk malı. (Git Artık, s.104)

Seni bir beyaz duvağa, *altın halkaya...*
Duyuran benim. (Benim, S.111)

Ve yahut rüzgârlar tel tel savursun,
Saçlarına *tarak* ben olacağım. (Ben Olacağım, s.129)

8.2.2 Makyaj ve Koku

En başta güzelim *sürmeli* Gülten vardır
Gül yüzünde oyalı gülkurusu bir yaşmak. (Madımak, s.69)

Gözlerin nasıl rimelli, saçların nasıl sarı?
Bu *halka halka küpeler* hiç yakışmamış sana.
Hadi git, yıka *yüzünden bu çirkin boyaları,*
Duysana, anlasana! (Git Artık, s.105)

Türkü de sen olursun, kelâm da, aşk da
Sürmelim, füsunkârım (Sen Gelince, Gülünce, Konuşunca, Gidince..., s.149)

Bir bulut geçerdî nemli; ıpsıslak
Gelinlerin *sürmeli gözlerinden*. (Eski Ramazanlar ve Çocukluğum I, s.168)

9. HALK SANATLARI

Türkçe Sözlükte “Sanat, bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bir anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.” diye tanımlanır. (1908:1901). Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinde el sanatlarına yer vermiştir. Bunlar taş, demir, ağaç, kilim, el işleri üzerinde yoğunlaşır.

9.1 Demir, Taş ve Ağaç İşlemeciliği

Kehribar tesbihinde sabır boynunu bükür
Şükür, çiçek açar seccadesinde... (Anamın Namazları, s.16)

Selçuklu *çinisinden* yüzüme esen rüzgâr (Anamın Türküleri, s.19)

Bir yanda *oya gibi işlenmiş pembe mermer*
Öte yanda öbek öbek, çirkin kaba, şekilsiz
Kerpiçten harabeler... (Anadolu Acısı, s.38)

Ey *mermeri nakış nakış işleyip* konuşuran
Ulularım neredesiniz? (Neredesiniz, s.52)

Renkli resimler gibi işlenmiş, ince
Çesmelerin vardı senin. (İstanbul, s.59)

Bir *Selçuklu nakışında* seni bulmak ne güzel
Ne güzel seni duymak bir ney sesinde. (Sivas Hasreti, s.60)

Baksam *tavanlarda oymalı güller...*
Ve *gümüş telkariler*, raflarda dizi dizi.

Duvarlarda *sülüsten, küfiden* güzellikler
Gülümsüyor Rabbimizi Efendimizi. (Sivas'ta Eski Türk Evleri, s.62)

Sedef çekmecelerde, ceviz işlemlerde
Azerbaycan nakışlı kilimlerde göz nurum.

Kehribar tespihlerde, seccadelerde
Çiçek açmış huzurum. (Sivas'ta Eski Türk Evleri, s.63)

Sedef kaplı bir Bursa hançeri

Pırıl pırıl duruyordu bir meşin kında... (Geçmiş Günlerin Türküsü I, s.92)

Sedef çerçeveli aynalar gibi

Önceleri tertemizdi içimiz. (Masallar İçinde Aşk I, s.100)

Kocası? Dünyalar kadar zengin

Tunç heykeller gibi yakışıklı her zaman. (Küçük Hanımın Hayalleri, s.119)

Çiniler, kubbeler, mermer sütunlar...

Yanar kandil kandil yüreklerimiz. (Cebeci Camii, s.171)

Kandillerde ışık, kubbelerde ses.

Renk olsam *çinilerde*. (Cebeci Camii, s.171)

Sana geldim Mevlana!...

Bir mermer şadırvan, bir mavi kubbe

Bir ince *minyatiür, bir çini satır*. (Sana Geldim Mevlana, s.173)

Nakışlı kalkanları, okları adımları

Ne bir parça ileri, ne de bir parça geri. (Üç Yeniçeri, s.214)

9.2 Kilim Dokumacılığı

Bir *Sivas kilimi* dokur gibi gururla

Yeniden ruhumuzu *nakış nakış dokumak*. (Yeniden Fethetmek Anadolu'yu, s.45)

Sedef çekmecelerde, ceviz işlemlerde

Azerbaycan nakışlı kilimlerde göz nurum. (Sivas'ta Eski Türk Evleri, s.63)

Gönlüm *nakış-nakış renkli bir kilim*

Bir kınalı-sürmeli türküdür dilim (İsimsiz Şiir, s.147)

Bir *Sivas kilimi* dokur gibi gönlüme

Renk renk, nakış nakış seni dokudum. (Nerdesin?, s.150)

Konuşan dil, bizim dilimizdir

Renk renk, nakış nakış uzayan toprak değildir

Kilimlerimizdir... (Bizim Türkümüz, s.185)

Sonra durgun sulara "bismillah"larla

Kilim seccadesini serenlerdenim. (Büyük Destan, s.198)

Kilim seccademi yeni sermiştim

Daha okunmamıştı akşam ezanı (Erbil Ağıtı, s.200)

9.3 El İşleri

Bendedir öksüzlerin çektiği çile

Gözyaşımı **oya yaptım mendile**. (Analar Bilirim, s.14)

Ne oyun oynamak ister, ne uyku ne su,

Ne **elişi resimleri** gönlünü alır. (Orda Bir Çocuk Burda Ben, s.17)

Hasretin büyüyor yüreğimde çaresiz;

Resmini çiziyorum kâğıtlara... (Mektup, s.24)

Devirler yaşamışım gemilerimin

Haladı **ibrişimden**, yelkeni **atlastanmış...** (Aybala'ma Mektup, s.43)

“Malatya’da, Elazığ’da Türkmen beyleri

Ve Türkmen kadınları: **ipek ibrişim**. (Malatya’da, Elazığ’da, s.53)

En başta güzelim sürmeli Gülten vardır

Gül yüzünde **oyalı gülkurusu bir yaşmak**. (Madımak, s.69)

Benim de bir zamanlar sevdiğim vardı

Beyaz **dantel yakalı** liseli bir kız. (Liseli Kız, s.84)

Kızımın resmi için odamın duvarına

Bir çivi çakarken ölebilirim. (Ölmek, s.163)

Bir gömlek yaptırsam Bursa şalından

Semerkant tan nakış koysam üstüne. (Kerkük Ağıtı II, s.187)

Mintanıma **minyatürler işledim** durdum.

Selçuklu çinisine, gönül mührümü vurdum.

Osmanlı **ebrusuyla** süsledim yastığımı. (Büyük Destan, s.199)

10. HALK MİMARİSİ

Halkbiliminin önemli bir ögesi de halk mimarisidir. Mimari, yaşanan coğrafyanın, halkın manevi değerlerinin, bir birikimin sonucunda ortaya çıktığı için kalıcılık arz eder. Mimarinin kendisi halkın kültürünün eseri olduğu gibi, bu kültürün devamlılığını da sağlar. Sözel kültür, daima bir değişim halindedir. Geleneksel yapılar, bu değişimi sınırlayan bir etkidir ve sözel kültürün aksine değişime direniş gösterir. (Koluçolak, 2007:187)

Yaşanılan coğrafyanın, mimari üzerindeki etkisi büyüktür. Doğada bulunan malzeme ne ise mimaride de bu malzeme kaçınılmaz olarak kullanılmıştır. İç Anadolu Bölgesinde yer alan Sivas ilinin jeolojik özelliklerine bakıldığında kerpiç mimari malzemesinin fazla olduğu görülür. Sivaslı sanatçılar, eserlerinde mimariden bahsederken kerpiç evleri eserlerine sokmaları kaçınılmaz olacaktır. Sivas’ta doğup büyüyen Bakiler de şiirlerinde kerpiç evleri kullanır. Aşağıda Sivas’ın kültürel mirası olarak korudukları “kerpiç evler’in” geçtiği şiirler verilmiştir.

Bir ince mermer sütun, bir *kerpiç duvar*
Anadolu: dağından - taşına kadar
Anamın diliyle türküler söylüyorlar. (Anamın Türküleri, s.19)

Şimdi kırk ikindiler boyunca sıırsıklam
Küçük *kerpiç evlerin* çıkmaz aklımdan! (Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem,
s.31)

Çavdar ekmeği yenen *kerpiç evlerde*
Sorulan ben olurum. (Resim, s.32)

Geceleri süt kokan, gübre kokan evleri
Topraktır hep damları, duvarı kerpiç... (Anadolu Gerçeği, s.37)

Bir yanda oya gibi işlenmiş pembe mermer
Öte yanda öbek öbek, çirkin kaba, şekilsiz
Kerpiçten harabeler... (Anadolu Acısı, s.38)

Çatlamış *kerpiç duvarlar*, bel vermiş damlar
Eve benzemiyor yorgun evleri... (Acı, s.41)

Evim gibi bildiğim *kerpiçten evlerinin*
Ne içinde ışığı, ne önünde suyu var (Onlar, s.51)

Tozlu sokaklarına ve *kerpiç evlerine*
Bakarak kendinden utanan şehir. (Sivas Hasreti, s.61)

Beni bir eski Sivas evine götürseniz
Sivas'ta *kerpiçten gecekondular*.
Beş-on karış ancak yükselmiş yerden. (Sivas'ta Gecekondular, s.64)

Haykırır sefaleti yıkılmış *kerpiç duvarlar*
Dayanabilirsen gel bak. (Sivas'ta Gecekondular, s.64)

Son yıllarda doğadaki malzeme yerine hemen hemen bütün evler betondan yapılmaktadır. Bakiler, "Ağaçsız Şehir" adlı şiirinde bu betonarme yapıyı eleştirmiştir. Bakiler'in gözünde duvarları kerpiçten, topraktan damları akan Sivas evleri daha değerlidir.

Bu *beton azmanı ev* neyin nesi
Güzelliği cüce, çirkinliği dev: (Ağaçsız Şehir, s.57)

10.1 Konutlarda ve Yardımcı Yapılarda Aydınlanma, Isınma

Konut yaşantısında önemli bir unsur da aydınlanma ve ısınmadır. Aydınlanma ve ısınma zamana ve mekâna göre sürekli değişim ve gelişim içinde olmuştur. Her dönemin kendine özgü ısınma ve aydınlanma aracı olmuştur. Bakiler'in şiirlerinde dönemin kendine özgü ısınma ve aydınlanma araçlarını kullanmıştır.

Gayrı söner odamda geceleri yanan **mum**
Yüreğime bir ses verin diyorum
İnim inim, inim, inim!... (Emine Bacı, s.54)

Şems-i Sivasî'nin mübarek türbesinde
Kandil kandil yanan şehir. (Sivas Hasreti, s.60)

Kör **kandiller** gibi yanar **elektrikler**
Sokaklarda çirkin köpekler... (Küçük Hanımın Kaderi, s.121)

Kocaman **şamdanlarınız** sönecek birdenbire
Bir ömrü ikiye böleceksiniz. (Netice, s.155)

Evimin **lambasını** belki bir akşam
Yakarken ölebilirim. (Ölmek, s.163)

Kandillerde ışık, kubbelerde ses.
Renk olsam çinilerde. (Cebeci Camii, s.171)

O **tezek** topladığım kırlar, yaylalar... (Türkiyem Anayurdum Sebeğim Çarem, s.31)

Bir yanında bin yıldan beridir süregelen
Toz-toprak, **tezek**, çamur... (Anadolu Acısı, s.38)

Bu yurt bizim yurdumuzdur güzeli, çirkiniyle
Bir yanda karanfil, bir yanda **tezek**... (Aybala'ma Mektup, s.43)

10.2 Konutların Döşenmesi, Kullanımı ve Ev Eşyaları

Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinde dönemine uygun döşeme tarzları ve ev eşyaları ile ilgili güzel örnekler vermiştir.

Açılrsa üstüm biraz, duyar da gece yarısı
Kalkar **yatağından** gelir
Bir mübarek el usanır **yorganıma** usulca
Bilirim anamın elidir. (Analar, s.12)

Ve huzurun günde beş vakit nabzı vurur
Beyaz tülbentinde, **seccadesinde**. (Analar, s.13)

Bendedir öksüzlerin çektiği çile
Gözyaşımı oya yaptım **mendile**. (Analar Bilirim, s.14)

Kehribar **tesbihinde** sabır boynunu büker
Şükür, çiçek açar **seccadesinde**... (Anamın Namazları, s.16)
Ya **yer yatağımda**, ya serin sofalarda
Anamı dinlerken ağlardım. (Anamın Türküleri, s.18)

Birden bütün **vazolar** paramparça oluyor
Alıp başımı gidiyorum. (Çocuklarla, s.22)

Bir **kristal vazodur** yorgun yüreğim

Dokunulsa bir ney gibi bakarım inler derinden (Resim, s.33)

Hastalarım ölüm *yataklarında*

Ne doktor yüzü gördüm, ne ilaç. (Anadolu, s.34)

Bir ipek *seccade* üstünde gibi, huzurla

Durdun mu toprakta namaza? (Anadolu Gerçeği, s.36)

Bir *Sivas kilimi* dokur gibi gururla

Yeniden ruhumuzu nakış nakış dokumak. (Yeniden Fethetmek Anadolu'yu, s.45)

Varları- yokları: Kara gözlü çocuklar

Birkaç davar, birkaç *kilim*, birkaç *yataktır*. (Onlar, s.51)

Gayrı söner odamda geceleri yanan *mum*

Yüreğime bir ses verin diyorum

İnim inim, inim, inim!... (Emine Bacı, s.54)

Bir kuru canım var çok şükür bir de

Bir *yatak* bir *yorgan* bir *kilim*.

Bir *yatak* bir *yorgan* bir *kilim*... (Emine Bacı, s.55)

Bir bahar güzelliği Sivas *halılarında*

Sedirler seslense: -Buyurun! (Sivas'ta Eski Türk Evleri, s.62)

Sedef *çekmecelerde*, ceviz işlemelerde

Azerbaycan nakışlı *kilimlerde* göz nurum.

Kehribar *tespihlerde*, *seccadelerde*

Çiçek açmış huzurum. (Sivas'ta Eski Türk Evleri, s.63)

Kirli kirli *patiskalar* pencerelerde

Hasırlar, *kilimler*, vardır yerlerde. (Sivas'ta Gecekondular, s.65)

Oturup ağlasam almaz yakaşuh

Düşerim *sedire* elsüz-ayahsuz (Sivas Ağıtı, s.67)

Kadife koltuktan iner usulca

Çeker *tül perdeyi* dikkatle Tini. (Tini, s.72)

Ayrılır pencereden şımarık, mağrur...

Çıkar *koltuğa* uzanır... (Tini, s.72)

Bir gün baktım penceresi *perdesiz*

Yok odalarda çın çın şarkı söyleyen sesi. (Üsküdar Türküsü, s.87)

Gerilmiş bir keman teli gibiydik

Ankara Kalesi'nde bir eski *çalar saat*

Bilmem kaç vuruştu. (Cebeci İstasyonu ve Sen, s.99)

Sedef çerçeveli aynalar gibi

Önceleri tertemizdi içimiz. (Masallar İçinde Aşk I, s.100)

Susuyor susmasına dudaklarımız ama
Çalar saatler gibiydi içimiz. (Masallar İçinde Aşk II, s.101)

Bir gün bölerse uykunu bir **saat çingırağı**
Birdenbire **yatağından** kalkıp oturma
Öyle korkulu gözlerle etrafına bakınma
Saatleri kuran benim. (Benim, s.110)

Boy verdiğin **aynaları** istemeyerek
Tekrar tekrar kıran benim. (Benim, s.111)

Uzanır **yatağına** yorgun
Gülümser gözleri kapalı... (Küçük Hanımın Hayalleri, s.118)

Antika mobilyalar geçirir sonra aklından
Kuş tüyünden yataklar...
İpek acem halıları odalarında
Sofrasında altın çatal-bıçaklar... (Küçük Hanımın Hayalleri, s.119)

Al bir kadife üstünde ellerin dursa biraz
Tabloların en güzeli olur inan ki. (Ellerin, s.122)

Kapı, pencere, **masa**, duvar...
Odamın her yerinde ellerinden gölge var. (Ellerin, s.123)

Kalktığın **koltuğa** kulak versen duyarsın:
“-Ben seninle güzelim, az daha otur!” (Işığım, Nazlım, Efkârım, s.145)

Saksılarda açan bu sarı, bu mor
Çiçekler yüreğinden güzelliklerdir. (Işığım, Nazlım, Efkârım, s.145)

Sen uyurken **yastığın** çağırır beni
Bakarım saçların yorgun, tarumar...
Perdeler seni süzer, duvarlar seni
Ürperir **yorganın** sabaha kadar. (Işığım, Nazlım, Efkârım, s.145)

Gönlüm nakış-nakış renkli bir **kilim**
Bir kınalı-sürmeli türküdür dilim (İsimsiz Şiir, s.147)

Bir **Sivas kilimi** dokur gibi gönlüme
Renk renk, nakış nakış seni dokudum. (Nerdesin?, s.150)

Kocaman **şamdanlarınız** sönecek birdenbire
Bir ömrü ikiye böleceksiniz. (Netice, s.155)

Kızımın resmi için odamın duvarına
Bir çivi çakarken ölebilirim. (Ölmek, s.163)

Düşümdüm musalla saltanatımı

En son bineceğim tahta atımı
Bir *ayna* önünde kravatımı
Takarken ölebilirim. (Ölmek, s.163)

Ve bir adam, çömelmiş mezarın başucuna
Bir elinde buruşuk bir beyaz *mendil*. (Arefe Gününde Ölüm, s.164)

Çiniler, kubbeler, mermer sütunlar...
Yanar *kandil kandil* yüreklerimiz. (Cebeci Camii, s.171)

Kandillerde ışık, kubbelerde ses.
Renk olsam çinilerde. (Cebeci Camii, s.171)

Ne kuştüyü *yatak* ne ruhsuz saray
Günlerim İbrahim Etem`siz değil! (Seni Yazdım Ebemkuşaklarına, s.175)

Baş kaldırsa esarete yeni bir Osman Batur Han
Bebekler bile vurulur *beşiklerinde*
Kana boyanır Türkistan. (Bizim Türkümüz, s.184)

Konuşan dil, bizim dilimizdir
Renk renk, nakış nakış uzayan toprak değildir
Kilimlerimizdir... (Bizim Türkümüz, s.185)

Türküler söyleyerek içimde gece-gündüz
Bir *çalar saat* gibi kurduğum
Azerbaycan. (Azerbaycan I, s.190)

Ben ki, Alper Tunga'ya gönül verenlerdenim
Yurt uğruna dolu-dizgin göğüs gerenlerdenim
Sonra durgun sulara "bismillah"larla
Kilim seccadesini serenlerdenim. (Büyük Destan, s.198)

Hunlardan, Göktürklerden alıp getirdim
İpek ipliğimi, altın *tığımı*. (Büyük Destan, s.199)

Osmanlı ebrusuyla süsledim *yastığımı*
Mustafa Kemallerle yeni baştan doğruldum
Kim demiş yetmişbeş yaşıma bastığımı? (Büyük Destan, s.199)

Kilim seccademi yeni sermiştim
Daha okunmamıştı akşam ezanı (Erbil Ağıtı, s.200)

Bir derviş gönlüyle kırk yıldan beri
Başımı *yastığa* seninle koyuyorum (Sevmek, s.202)

SONUÇ

Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerinde geçiş dönemleri; halk bilgisi; bayramlar, törenler, kutlamalar; inanışlar; oyun-eğlence, spor; halk oyunları (dansları); halk müziği; giyim-kuşam ve süslenme; halk sanatları; halk mimarisi gibi halk bilimi unsurlarını içeren kullanımlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Sivas'ta doğup büyüyen sanatçı Anadolu köylerindeki Türklerin canlı dilidir. Şiirlerinde sade bir Türkçe kullanan sanatçı yer yer bölgesel ağızlara yer vermesi onu halktan biri yapmıştır. Yavuz Bülent Bakiler'in şiiri, zengin muhtevası olan bir "yaşantı" şiiridir. Onun şiirlerini okurken Anadolu'nun bütün acılarını, zevklerini vb. bütün duygularını hissederiz.

Edebî bir tür olan şiirin öğrencilere, okurlara estetik bir bakış açısı kazandırma, onların yaratıcılığı geliştirme gibi özelliklere sahip olunduğu bilinmektedir. Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerini okuyacak okurlar edebî bir zevk tatmanın dışında, ekonomi, coğrafya, sosyoloji, psikoloji gibi alanlara özgü bilgiler de keşfedebilirler. Bunun dışında şairin şiirleri okuyucularına kendi coğrafyalarını, kültürlerini tanıma fırsatı tanınması ve çevrelerine farklı bir gözle bakmayı öğretmesi bakımında da oldukça anlamlıdır.

Sonuç olarak Yavuz Bülent Bakiler, şiirlerinde toplumumuzun geçirdiği dönemlerle geleneklerimizi, törelerimizi, bizi biz yapan unsurları gerçekçi bir görüşle işlemektedir. Halk bilimi unsurlarından sıkça yararlanarak oluşturduğu şiirleriyle halktan bir şair olabilmeyi başarmıştır.

Bu çalışmada şairin sadece şiirlerindeki halk bilimi unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun dışında Bakiler'in diğer eserlerindeki halk bilimi unsurlarının da tespiti araştırmanın tamamlanması açısından gereklidir.

KAYNAKÇA

AKKIN, Mehmet Halil (2012). Fakir Baykurt'un Romanlarındaki Halk Bilimi Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

ARTUN, Erman, (2005). Türk Halk Bilimi, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

ARTUN, Erman, (2010). Türk Halk Bilimi, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

ATLI, Oğuzhan (2011). Kemal Tahir'in Eserlerinde Halk Bilimi Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

AYDIN, Bahar (2012). Halide Edip Adıvar'ın Romanlarındaki Halk Bilimi Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

BAKİLER, Yavuz Bülent, (2019). Harman, İstanbul: Yakın Plan Yayınevi.

BOLAT, Betül (2007) Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerindeki Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Unsurlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BORATAV, Pertev Naili (1999). 100 Soruda Türk Folkloru. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

BORATAV, Pertev Naili, (1999). 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

CABUR, Ayşegül Kılınç, (2006). Tarık Buğra'nın Romanlarındaki Halk Bilimi Unsurları Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÇAY, Abdulhaluk M. (1989). Türk Ergenekon Bayramı Nevruz, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

ÇORUHLU, Yaşar (2011) Türk Mitolojisinin Ana Hatları, İstanbul: Kabalıcı Yayıncılık.

DİNÇ, Ayşe A. COŞKUN Sezai, (2013). Sezai Karakoç'un Şiirlerinde Halk Bilimi Unsurları, Turkish Studies, 8 (4): s.649-669.

DOĞAN, B. (2012). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Halk Bilimi Unsurları, Turkish Studies, 7 (1): s.874

KOLUÇOLAK, Adem (2007). Mehmet Niyazi'nin Romanlarındaki Halk Bilimi Unsurları Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÖRNEK, Sedat Veyis (2000). Türk Halk Bilimi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

ÖRNEK, Sedat Veyis, (1995). Türk Halk Bilimi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

TOPCU, Mümin (2008). Yaşar Kemal'in Romanlarında Halk Bilimi Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Türkçe Sözlük (1908). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

YAĞMUR, Sibel Karadeniz (2011). Elif Şafak'ın Dört Romanında Halk Bilimi Unsurları, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

YAVUZ, Yusuf Şevki (2001). İslam Ansiklopedisi, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan, (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçki Yayıncılık.